

DIPLOMADOLGOZAT

Szilágyi Hanna

Vidékfejlesztési agrármérnök mesterképzés

Csíkszereda

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Csíkszerdai Campus

Vidékfejlesztési agrármérnök szak

Az Erdélyi Mezőség fejlesztési terve és lehetősége

Belső konzulens: Dr. Rákóczi Attila
egyetemi adjunktus, c. főiskolai tanár

Készítette: Szilágyi Hanna
AYRJ2B
levelezői tagozat

Intézet: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Csíkszereda

2023

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	4
2	Szakirodalmi áttekintés	6
2.1	A Mezőség általános bemutatása	6
2.1.1	A Mezőség földrajzi behatárolása	6
2.1.2	A Mezőség történelme	7
2.2	Földrajzi és ökológiai bemutatása	9
2.2.1	A Mezőség földrajzi tulajdonságai	9
2.2.2	A Mezőség természeti kincsei és élővilága	11
2.3	Gazdasági és kulturális bemutatása	12
2.3.1	Mezőségi infrastruktúra.....	12
2.3.2	A Mezőség kulturális elemei	13
2.3.3	A terület népességének adatai	14
2.4	Mezőségi települések bemutatása	16
2.4.1	Mezőségi falvak hangulata.....	16
2.4.2	Nagysármás	19
3	Anyag és módszertan	22
3.1	Mezőségi fejlesztési tervek	22
3.2	Területi vizsgálatok	24
3.3	Társadalomtudományi vizsgálat módszertana.....	25
4	Eredmények.....	28
4.1	Települések elemzésének eredményei, településtípusok beazonosítása	28
4.2	Mezőségi infrastruktúra.....	34
4.3	Társadalomtudományi vizsgálat eredményei	37
4.4	SWOT analízis	42
5	Következtetések és javaslatok	45
6	Összefoglalás.....	47
7	Irodalomjegyzék.....	48
8	Mellékletek.....	50
8.1	Függelékek:	52
8.2	Köszönetnyilvánítás	53
8.3	Nyilatkozatok	54

1 Bevezetés

A Mezőség, határok nélküli vidék, ami nem csupán nagyságát jelzi, hanem a területet általános, elismert lehatározásának hiányára is utal. A Mezőség régebb az "Ezer tó vidéke" elnevezést tudhatta magáénak, a történelem viszontagságai miatt e értéke mára radikálisan lecsökkent. Az évszázadok eseményei, az itt élők nem voltak kedvesek e tájjal, tavait lecsapolták, erdeit kivágták, ritka növényeit lelegeltették. A Mezőség elnevezése, a mai napig hordoz magában egy pejoratív értelmet, a régió a történelmi időkben a szegénységet, az elmaradottságot jelképezte az emberek tudatában. Mára, talán a negatív értelme miatt a mezőségi öntudat lecsappant, fiataljai közül sokan a nagyvárosokba vándoroltak, s a kisebb falvak a mai napig küzdenek egy jobb életszínvonalért.

A térség nagyságának behatárolására sokan próbálkoztak és bár nem született egy mindenki által elfogadott határvonal, a természet, a domborzat elkülönítette e régiót. A Mezőség most a dimbes-dombos felszínéről, a sárgás, állatok által legelt domboldalairól, völgyeiben meghúzódó falvairól, madár látogatta tavairól híres. Gazdagon él a lakosók életében a kultúra, a tánc, a zene.

„Nincs minálunk semmi érdekes. Aki idegen közénk vetődik, unottan nézi álmos lankáinkat, erdőtlen, kopár oldalainkat. ... És ez a vidék nekünk mégis szép..., úgy érezzük, hogy az élet szép és egyszerű...” Wass Albert: Udvarház a dombon (1940)

Wass Albert *Udvarház a dombon* című műve hűen átadja e terület hangulatát. A Mezőség egy idegennek nem kedves, s nem is szép, igaz értékeit csak az találja, aki maga is a dombok között nőtt fel, a völgyekben meghúzódó falvakban. Magam is azért választottam a Mezőség kutatását célokként, mert szívemhez közeli e hely, s mert látom szépségeit, s észlelem, hogy mennyi törődést igényel, annak érdekében, hogy versenyképes legyen a környező régiókkal.

Dolgozatomban szeretném megismertetni a Mezőség általános képét, történelmét, hangulatát, a már valóra vált célokat, illetve az általam javasolt fejlődési lehetőségeket. 2022 nyarán, személyesen is beutaztam e tájat, különböző útvonalak mentén. Terepmunkám által, illetve amezőségi lakosokkal készített interjú során, megbizonyosodott bennem a terület komplexitása. A régió kiterjedésének nagysága miatt kötelezőnek éreztem a falvak csoportosítását. Vizsgálataim során három településkategóriát azonosítottam be, városhoz közeli, turizmussal vagy más fejlődést előidéző tulajdonsággal rendelkező és nagy mértékben mezőgazdasággal foglalkozók (várostól távoli falvak). Az utóbbi csoport a legérzékenyebb,

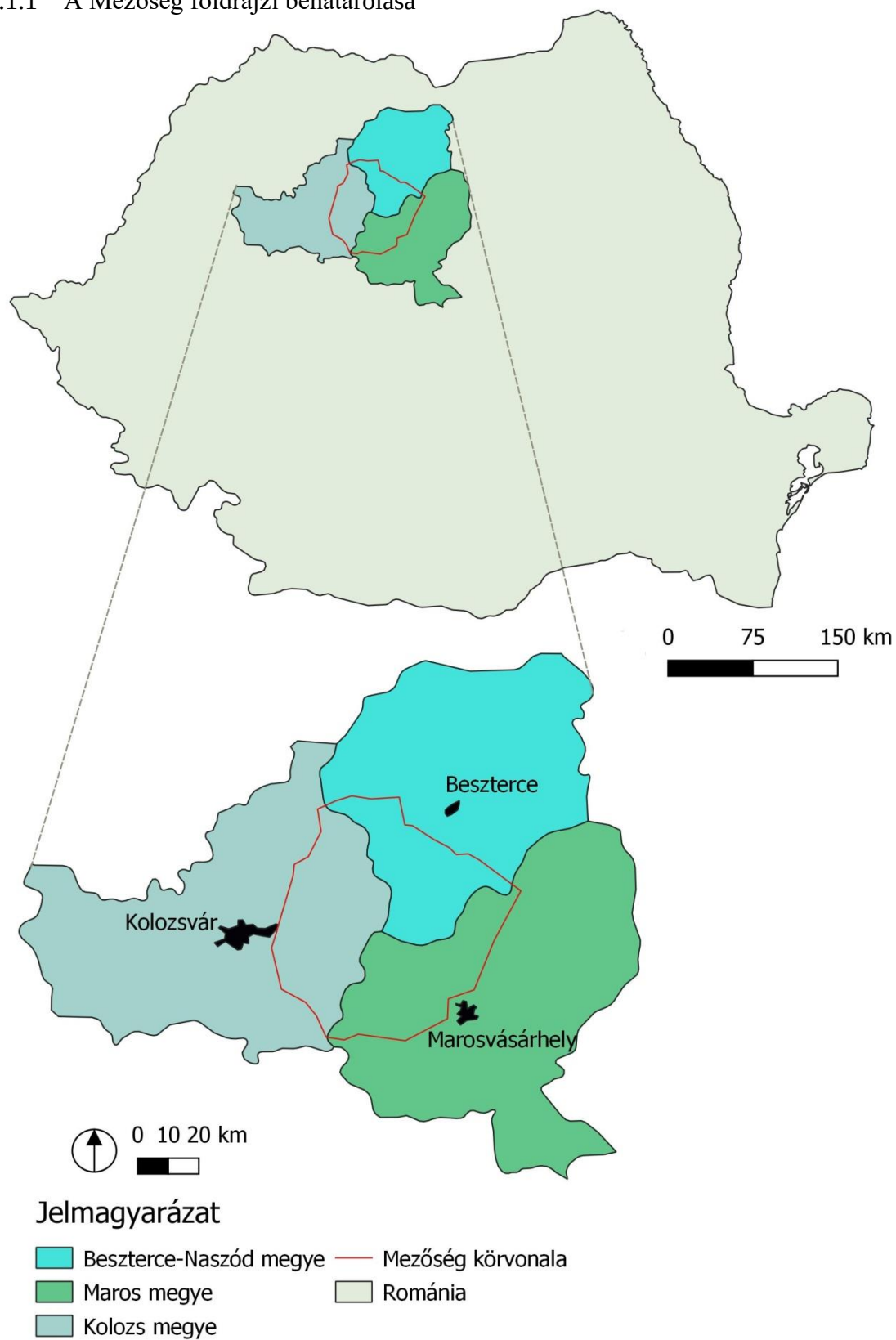
legmaradottabb, kutatásaim során megerősödött bennem, hogy mekkora fejlődési ingert okoz egy város közelsége.

Céljaim beazonosítani, fellelni a Mezőség értékeit, hátrányait, elemezni ezeket, majd tanácsokat megfogalmazni, amelyek képesek lennének gazdaságilag és szociálisan is fejleszteni a térséget. A vizsgált területre egy átfogó stratégiai fejlesztési tervet létrehozni, amely elősegítené a régió fejlődését, előrehaladását, mivel jelenleg nagy mértékű lemaradás figyelhető meg a Mezőség és a hozzá közeli régiók között. Illetve a Mezőség nagysága miatt az általános fejlesztési terv mellett, az általam beazonosított települések esetében, típus szerint is megfogalmazni javaslataimat. Kiemeltem Nagysármást, amely az egyetlen, mezőségi kisváros, elhelyezkedése miatt (a Mezőségközepén helyezkedik el) fontos szerepet láthat el az úgynevezett harmadik típusú települések mindennapjaiban, illetve a teljes régió fejlesztésében.

2 Szakirodalmi áttekintés

2.1 A Mezőség általános bemutatása

2.1.1 A Mezőség földrajzi behatárolása

1.ábra: A Mezőség behatárolása országos és megyei szinten

Az Erdélyi Mezőség, Romániában, Erdélyben található, pontos határokkal nincsen beazonosítva, ám a legtöbbször a Maros, az Aranyos, Kis- és Nagy-Szamos folyók által behatárolt területre becsülik terjeszkedését (1. ábra). Határait a nagy és kisvárosok is követik, Dél-nyugaton Kolozsvár, majd észak felé haladva Szamosújvár, Dés, Bethlen, északon Beszterce, majd a körvonalon haladva Szászrégen, keleten Marosvásárhely, délen Radnót, Marosludas és Torda. A tájegység Maros-, Kolozs- és Beszterce-Naszód megyék igazgatási területén húzódik keresztül, egyetlen városa, Nagysármás a Mezőség szívében, a három megye határában helyezkedik el (Keszeg, 2009).

A táj tulajdonságai földrajzi szempontból jól behatárolhatóvá teszik a területet. A Mezőségre a kopár domboldalak, az erdők hiánya, a halastavak jelenléte és a talajfolyások, talajeróziók jellemzők. A falvak a völgyeken keresztül húzódnak végig, a domboldalakot legelőkként hasznosítják, erdők kis mértékben találhatók. Erről számol be Petelei István is a mezőségi út művében. Véleménye szerint a Mezőséget nem kell térképen lerajzolni, a területre érve az erdők kopárok, a dombok sárgásak az agyag miatt. Ezen tulajdonságok miatt az ide tévedők rájönnek, hol kezdődik a Mezőség (Petelei, 1884).

Térképen 1863-ban jelölte meg először a katonai földrajzi intézet. Erődi Kálmán 1908-ban megpróbálja behatárolni a régiót, melynek területét 5247 km²-re becsüli, Makkai Gergely elemzése során a terület nagysága 4500 km², és 270 települést számol össze. A két adat közötti különbség is jelzi, hogy a terület beazonosítása igen nehéz, s meghatározatlan (Keszeg, 2009).

Településhálózatát tekintve, kis és törpefalvakat találhatunk, amelyek lakossága 500 fő alatti. Az elszórt településszerkezeten a falvak kiöregedését lelhetjük fenn, a mezőgazdasággal való foglalkozás és a nagyvárosok távolsága nem kedvez a fiatalok igényeinek, s ezért migráció figyelhető meg főleg Marosvásárhely és Kolozsvár fele. A falvak elnéptelenedése a 2010-es évekig megfigyelhető, azonban az úthálózat bővülése miatt, manapság a falvakba való visszatérés jellemző, sokan a nagyvárosból falura menekülnek, ahol kialakítanak egy kis telket, gazdasági ellátások nélkül (Berekméri, 2009).

2.1.2 A Mezőség történelme

A Mezőség, mint elnevezés igen újeredetű, a régió elnevezése a 19 századra tehető. Kós Károly felhívja rá a figyelmet, hogy a Mezőség, mint táj nem meghatározott, nemrég alakult ki csupán egy kollektív tudat, addig pejoratív értelmet kapcsoltak az elnevezéshez. A Mezőség nevét az erdők hiányából, a legelők és a szántóterületek jelenléte után kapta. A régió

földrajzi jellemzői által beazonosítható, tavas, csuszamlásos terület jellemző rá, ahol juh legeltetés céljából felszámolták az erdőket (Keszeg, 2009).

Varga Sándor doktori disszertációjában lefordította De Grando francia utazó szavait, amely által megismerhetjük az 1845-ös mezősegi tájat. Beszámolásai alapján erdők nincsenek, a dombokon vadvirágok nőnek, az emberek jelenlétét csak a megművelt földeken, a malmokon, a nádtetős házakon lelhetjük. A falvak völgyekben húzódnak, a települések közepén található a nemesi ház. Megemlíti, hogy fa hiányában az emberek szalmával kevert szárított trágyával fűtenek, minek következtében jellegzetes bűz lepi be a szobát. A parasztok jó gabonának, nagy kukoricának örülhetnek, állataik kövérek, szépek, sok a juhnyáj, csupán a terület útjai járhatók nehezen, ezért az idevalósiak nagy erőfeszítések árán tudják értékesíteni portékájukat Marosvásárhelyen. A táj szegregációja miatt hagyományaik, táncaik, népviseletük eleven részt képeznek a mindennapokban, változatlanok, nem mosódtak össze más kultúrákkal (Varga, 2002).

Wass Albert a Mezőség szerelmese volt, több regényében, illetve újságcikkében is beszámol a táj természeti értékeiről, hangulatáról. Az író gyermekkorában nyarait Mezőzáhon a nagyszülői házban töltötte, ahol megtanult horgászni, vadászni, s szívébe zárta e sokszínű tájat. A tájat megismerhetjük Makkai Sándor *Holttengerében*, az egykori püspök 1915- 1917 között lelkészként szolgált Vajdakamaráson, e két év tapasztalatai ihlették későbbi regényét. Sütő András *Anyám könnyű álmot ígér* című művében Pusztakamarásról, szülőfalujáról ír. A naplóregény kiválóan ismerteti a területen történt eseményeket az 50 és 60 években. Szülőháza a mai napig meglátogatható (Löwey, 2018).

Sas Péter cikkét olvasva arról kapunk információt, hogy a Mezőség a 10-11 századi honfoglalás és államalapítás folyamán, az egyik legkorábban benépesített területek közé tartozik. A magyarok és románok aránya a 16 és 17 század háborúi alatt fordult meg. Az egykoron “ezer tó országa” elnevezést kapó területen az 1800-as években rengeteg tavat felszámoltak. A Mezőség történelme és természeti kincsei több kutató figyelmét felhívták, olyanok elemezték a tájat, mint Kós Károly, Brassai Sámuel, Kőváry László, Herman Ottó, Erődi Kálmán, Kelemen Lajos (Sas, 2009).

Nagy-Tóth Ferenc, a Művelődés folyóirat egyik cikkében megemlíti, hogy a folyókkal körülvett terület nem csak folyóköz, hanem tóköz is, a rengeteg édesvízi felület miatt. Érdekes tény, hogy fontosabb folyóvíz csak a régió szélein jelenik meg, amely nagyban befolyásolta a területre letelepedők számát, a települések kialakulását, a folyók hiánya miatt a Mezőségnek most is meggyűlik a baja a vízellátottsággal. Egykoron a Mezőséget Tóvidéknek is nevezték,

akkoriban a tavak halastavakként működtek, a kevés szántóterület miatt azonban az egykori vizes területek nagy részét lecsapolták, majd mezőgazdasági célokra használták fel. „Leccsapolás néhány szekér szénáért.” (Kőváry, 1840/1948). Herman Ottó 1859-ben megalakuló Erdélyi Múzeum-Egyesület bűvára akkoriban húsz mezősegi tóban búvárkodott (Mezőbándi-, Mezőmadarasi-, Mezőkapusi-, Mezőménési-, Sályi-, Báldi-, Katona-, Mezőtőháti-, Szentegredi-tó). Mára ezek száma lecsökkent, ám gyakorivá váltak a kiásott, kisebb, házi tavak, melyek halászati vagy fürdési céllal alakultak ki (Nagy-Tóth, 2007).

A 15-17 században történő halastavak nagy mértékű leccsapolását követik a 16-18 századi erdőkivágások. A kopáran maradt agyagos domboldalak így az esőnek kitéve erős erodálást szenvednek, megjelennek a talajfolyások. A talajromlások miatt pályázatot hirdetnek ki, a terület újra fásítására, ezt nyerte meg Fekete Lajos a Selmeci Bányász- és Erdész Akadémia tanára, aki 1888- 1912 között 390762 fafiókát ültetett el (Keszeg, 2009).

A Mezőség településnéprajzi vázlatát Kós Károly készítette el 2000-ben. A régió elemzése során beazonosította a különbségeket a falu, a tanya, a telek, az udvar között. Vizsgálata során a „kusza-halmaz település” kifejezést használja, ezzel utalva a településekre jellemző kaotikus, szabálytalan elrendezésre. Az épületeket szolgáltatások szerint különíthetők el, elkertelt épületeket (különböző akol fajták), pajtafélék, gabonátározók, emberi hajlékok (ház, nyári konyha), valamint közösségi építmények (iskola, templom, harangláb, cinterem, közkutak) (Keszeg, 2009).

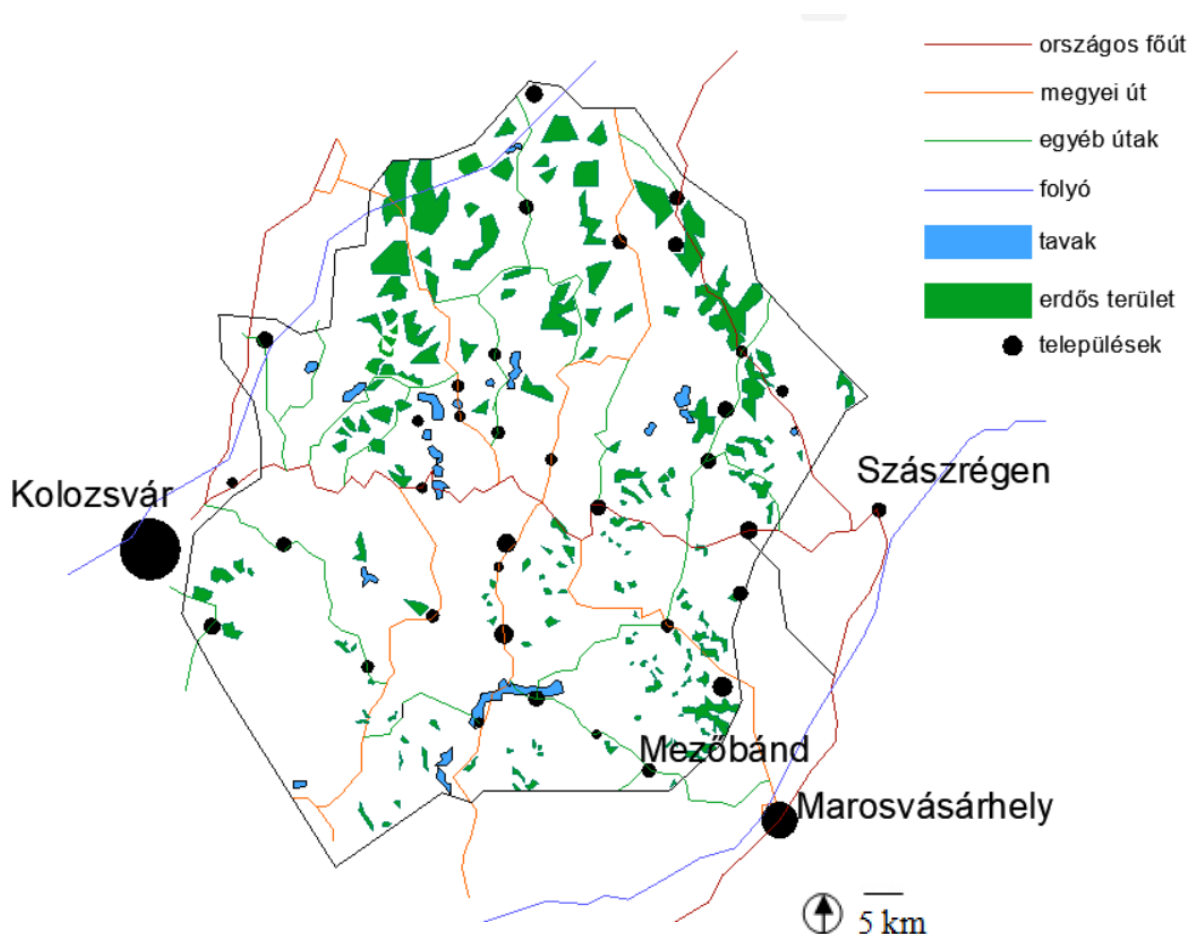
2.2 Földrajzi és ökológiai bemutatása

2.2.1 A Mezőség földrajzi tulajdonságai

A Mezőség vízrajza folyók viszonylatában szegényes, egyetlen nagyobb vízfolyás sem halad át a területen, legközelebbi folyók, melyek le is határolják az nyugaton a Szamos, mely áthalad Kolozsváron és keleten a Maros, mely Marosvásárhely várost szeli ketté. Talán a folyók hiánya miatt nem alakult ki a történelmi időkben, egy nagyváros sem.

Tavak terében gazdagabb a terület, jellemző rá a völgyekben meghúzódó vízfelület és a mesterséges tókialakítás. A Mezőség területén két nagyobb tócsoport található az első Mezőtőhát-Mezőzáh-Kendeffytanya-Mezőszályi-Văleni falvak mentén, ez a térképen a Mezőség déli részén van feltüntetve. A másik a Mezőség központjához közel Gyeke-Vasszentgothárd-Cege települések mentén található.

Amint a 2. ábrán is leolvasható az erdős területek ritkások, a Mezőség széléhez közeledve kezdenek nagyobb felületet alkotni, illetve a terület északi felén is nagyobb kiterjedésben vannak jelen.

2. ábra: A Mezőség víz- és erdőfelületének megjelenítése

A vízfelületek lehetnek mesterséges (3. ábra), természetes tavak is (4. ábra), illetve megjelennek időszakos vízfelületek (5. és 6. ábra).

3. ábra: Báldi tavak 2023, saját fotó4. ábra: Kendeffytanyai tó 2023, saját fotó

5. és 6. ábra: Nagysármás 2023 tavasza, időszakos vízfelületek, saját fotó

A tavak sokasága mellett, a másik jellemző földtani jelenség a suvadások (7. és 8. ábra). A magyar nyelv értelmező szótárában keresve a suvadás alatt a talajtani csuszamlásokat, omlásokat értjük, az agyagos talaj felett lévő vízáteresztő talaj elmozdulását jelenti (A magyar nyelv értelmező szótára, arcanum.com).

7. és 8. ábra: Nagysármás mellett, lárgai földcsuszamlások, 2022 ősze, saját fotó

Dr. Koch Antal 1890-ben kutatta az Erdélyi Mezőség réteglemezeinek összetételét, az erdélyi múzeum-egylet megbízatásából. Útja először Ludas mellett található György hegyhez vitte, ahol elmondása szerint a szürke hasadékos agyagmárgából áll, melyben egy-egy ponton 10 cm vastagságú homokkőablák találhatók. Ludastól-Besztercéig nem talált semmi különösebbet, a területre a meddő agyagmárga volt jellemző, Kissármáson jelentek meg az első érdekes adatok. A Kissármáson vett minták tufa-darabkákat mutatott. Beszterce körül palás, kékesszürketályogot fedezett fel, illetve ráakadt kagylók lenyomatára. Megjegyezném, hogy Koch Antal kutatásai során nagyobb területet elemzett, mint amely az általam használt beazonosítás tartalmaz (Koch, 1890).

2.2.2 A Mezőség természeti kincsei és élővilága

Földrajzilag tekintve, az Erdélyi Mezőség egy kiszáradt tengerfenék, a víz visszahúzódásával a talajba lerakódtak a mészkő, márga, gipsz rétegek, illetve a tenger

kiszáradása miatt sötömbök keletkeztek. Nemzetközi ismeretségnek örvendenek a Mezőség határaitól nem messze található Tordai és Parajdi sóbányák, amelyek kimagasló számú turistákat vonzanak magukhoz minden évben. A Mezőség egyik legértékesebb természeti kincse a földgáz, amely a Mezőség teljes területén megjelenik. Először 1914-ben Sármás környékén találtak rá, napjainkban majdnem minden községben található gázállomás, gázszonda (Nagy-Tóth, 2007).

Természetvédelmi területek közül megemlítendő a Mezőzáhi Keskenylevelű bazsarózsa rezervátum, Méhesi halastavak, Széki nádrezervátum, Széki Csúkas-tó, Szabéd melletti Csücsölő hegy és a Szabédi erdő, Óvárhely és Kisdemeter közötti Kockásliliom rezervátum, Szeretfalvai sósoros és a közelében található „Râpa cu păpuși” ami magyar megnevezéssel „Játékbaba szurdok” -ot jelent. A területen emellett rengeteg olyan zöld tér, illetve történelmileg értékes pont található, amely védelemre szorul, például a Mezőbándi omlás, amely rengeteg védett növénynek ad otthont, olyanoknak mind a kockásliliom, tavaszi hérics, illetve törpemandula is megjelenik a területen.

Flóráját tekintve inkább réti virágok jellemzők rá, illetve a tavak melletti vízkedvelő növények, a sás, a nád. Kietlen dombjait ugyan kevés erdő takarja, de annál inkább megjelennek a védett virágok, kockásliliom, vadbazsarózsa, törpemandula, ezerjófű, árvalányhaj, nagy számban vannak jelen búzavirág fajták, kígyóhagymák, zsályák, szegfűk stb. Nagy-Tóth Ferenc szerint az itt fennlelhető növényzet biodiverzitása miatt az Erdélyi Mezőség a Kárpát-medence botanikus kertjének tekinthető (Nagy-Tóth, 2007).

Faunáját vizsgálva, a gazdag legelők és tiszta édesvízi felületek hatása miatt a területnek gazdag a rovar-, madár- és halfaunája. Ám a történelmi Mezőség gazdag állatgyűjteménye mára elszegényedett. A mesterséges vízfelületeken a mai napig meg gondolt haltenyésztés történik, a vizek lecsapolása miatt a vízimadarak száma is csökkent, egyes madarak pedig teljesen eltűntek. Wass Albert által többször is megemlített, a Mezőség egykori emblemikus állata, a bölény az 1760-as években teljesen eltűnt, az utolsót 1762-ben ejtették el (Nagy-Tóth, 2007).

2.3 Gazdasági és kulturális bemutatása

2.3.1 Mezőségi infrastruktúra

A 9. ábrán beazonosítottam a Mezőségen áthaladó fontosabb, nemzetközi és nemzetiszintű utakat. Az így kapott úthálózat sűrűségét vizsgálva, elmondható, hogy a térség nagyságához képest igen szegényes. Mivel az infrastruktúra nagyban befolyásolja a lakosok életét, az ingázás, a közlekedés terén, egy kiforratlan úthálózat hátrányt jelent.

9. ábra: Mezőségi infrastruktúra

A területen két nemzetközi szintű út halad át, egyik Kolozsvár és Szászrégen között, a másik Szászrégen és Besztercét köti össze. Az országos útvonalak, a periferián lévő kisvárosok kapcsolatát erősítik. A fejletlen úthálózat mindig is a Mezőség gyengeségei közé tartozott, az úthálózat minőségét elemezve kedvezőbb képet kapunk. A Mezőségen lévő megyei utak nagy százaléka aszfaltozott, jó állapotban van. A falvak nagy része a mai napig az úthálózat kiépítésével foglalkozik, az általam vizsgált pályázatok nagy része is erre fordítódik.

2.3.2 A Mezőség kulturális elemei

Keszeg Vilmos és Szabó Zsolt által szerkesztett könyvet olvasva belátást nyerhetünk a Mezőség kultúrájára. Elmondásuk szerint a terület fejlett tánc- és zene-kultúrával rendelkezik, illetve a 17. századi elszigetelésük miatt sokáig a hagyományos formáiban maradtak ezek, s később, lemaradva jelentek meg az új hatások. A területen megjelenő különböző etnikumok és ezek kulturális értékeinek kavarodása miatt a Mezőségen igen gazdag, többnyelvűségre utaló

zenei és tánci értéket hordoz. A terület nagysága és az etnikumok kölcsönhatása miatt a régió belül is elválaszthatók a zenei-, tánci-, népviseleti elemek, hagyományok (Keszeg, Szabó, 2010).

A Mezőség tánc-kultúráját elemezve elkülöníthetünk középkorra gyökerező tánc típusokat ilyenek a botos pásztortáncok (ezt főleg a román férfiak ismerték), a körtáncok (ezt főleg a lányok járták), illetve reneszánsz és barokk eredetű tánc típusok (legényesek, cigánytáncok), nemzeti romantika tánc típusai (verbunkos, csárdások), polgári kor (hétlépés, polka, valcer, keringő) és a 20 századi zenei és táncdivatjai (tangó, twist, pikáp, diszkótáncok). Az idők elteltével a hagyományos táncok eljárása csökkent, immáron a csárdás is inkább csak a lakodalmakon jelenik meg, de egyre ritkább, a keringő is, amely egy hagyományossá vált esküvői tánccá vált. A fiatalok közötti mulatságokon főleg a könnyűzenei táncok jelennek meg, a román közösségekben megjelenik a „manele”, mulatós zenei ág. A nagyvárosok fejlődése, iparosodása miatt migráció alakul ki, illetve a globalizáció miatt a hagyományos kulturális elemek immár nem jelennek meg a mezőségi ember mindennapjaiban (Keszeg, Szabó, 2010).

2.3.3 A terület népességének adatai

A Mezőség területén, Keszeg Vilmos határait követve 31 község, 327 település található. A falvak nagy része 139 Maros megye, 112 Kolozs megye, 76 Beszterce-Naszód megye területén fekszik. A tájegység peremén található községek igazgatása alá kerülő falvak között, olyanok is akadnak, amelyek más tájegységbe sorolhatók, ezzel is megnehezítve az egységes fejlesztést, jelezve, hogy a Mezőségnek, mint lehatároló szerep nincsen érvényessége.

A településeket több szempont szerint is lehet csoportosítani, akár megye szerint, akár egyéb tulajdonságaik szerint. Kutatásomban fontosnak tartottam az utóbbi szerint beazonosítani a településtípusokat, annak érdekében, hogy megismerjem a falvak gyengeségeit, illetve erősségeit.

Az Arcanum, magyar néprajzi lexikon adatai szerint, a Kis- és Nagy-Szamos, a Maros és az Aranyos folyók kötött található térség az Erdélyi Mezőség, amely területén magyar, román és német (szász) falvak találhatóak. Híresebb, városos települései Mezőbánd (Maros megye), Uzdiszentpéter (Maros megye), Nagysármás (Maros megye), Buza (Kolozs megye), Mócs (Kolozs megye). Hírnévnek örvendő település volt Szék is, amely sóbányászata miatt a 13 századtól kezdődően, egészen a 19 századig kiváltságos városi ranggal rendelkezett. Az adatok szerint a Mezőséget a magyarok már a 10-dik, 11-dik században népesítették be, a

román lakosság aránya csak a 16-dik, 17-dik háborúk után kezdett emelkedni (Arcanum Digitális Tudománytár).

A Mezőség lehatárolásának nincsen pontos meghatározása, kutatásom során én a Keszeg Vilmos és Makkai Sándor szerinti lehatárolást használtam, mégpedig a Kolozsvár – Szamosújvár – Dés – Beszterce – Szászrégen – Marosvásárhely – Torda városok által kialakított gyűrű mutatta a Mezőség végeit. Ezen területről kivonódnak a Maros- és Szamosmenti falvak, települések. Az így kapott régió közel 4000 km² területű.

A terület pontatlan behatárolása gondot okozott a lakosság vizsgálata során is. Előfordultak községek, amelyek igazgatása alá tartozó falvak a fenti határok miatt más földrajzi régióba kerültek. Az 1. táblázatban megjelenítettem a mezőségi községek lakosságát a 2011-es népszámlálás adatai alapján.

Megye	Község elnevezése	Összlakosság 2011 (fő)	Magyar lakosság 2011 (fő)
Kolozs	Alsódetrethem	4240	339
Beszterce-Naszód	Apanagyfalu	3037	741
Kolozs	Aranyosegerbegy	5493	1229
Beszterce-Naszód	Árpástó	3047	1897
Kolozs	Bálványosváralja	2777	1707
Beszterce-Naszód	Bethlen*	841	4
Kolozs	Bonchida	4856	812
Kolozs	Búza	1264	583
Maros	Faragó	1683	262
Kolozs	Felsőzsuk	4270	496
Kolozs	Katona	1993	347
Beszterce-Naszód	Kékes	3086	725
Maros	Kerelőszentpál*	3075	623
Kolozs	Kolozs	4194	702
Kolozs	Magyarkályán	2355	854
Kolozs	Magyarpalatka	1218	283
Kolozs	Magyarszovát	1737	837
Maros	Mezőbánd	6145	1893
Maros	Mezőbodon	963	548
Maros	Mezőcsávás	5964	2622
Maros	Mezőmadaras	1600	1271
Maros	Mezőpanit	6033	4707
Maros	Mezősámsond	1622	538

Kolozs	Mikeháza	3566	934
Kolozs	Mócs	3313	501
Maros	Nagysármás	6942	1504
Kolozs	Ördögösfüzes	2564	535
Beszterce-Naszód	Szászlekenca	5678	461
Kolozs	Szék	2459	2306
Beszterce-Naszód	Szentmáté	2563	1041
Beszterce-Naszód	Teke	5329	361

1. táblázat: A mezősi települések lakossága a 2011-es népszámlálási adatok szerint, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

* a községek csak bizonyos települései találhatók a Mezőség területén, a táblázat csak az érintett települések adatait tartalmazza

A Mezőség összlakosságának adatai

Terület	Összlakosság
Maros megye	34027
Kolozs megye	46299
Beszterce-Naszód megye	23581
Mezőség	103907

2. táblázat: Összlakosság a 2011-es népszámlálási adatok szerint, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

A 2. táblázat adatai szerint a Mezőség területén 103907 az összlakosság a 2011-es népszámlálási adatok szerint. Ebből a 112 Kolozs megye mezősi részén beazonosított településen 46299 személy lakik. Maros megyében 139 településen, amiből az egyik Nagysármás város 34037 lakos található. Beszterce-Naszód megyében pedig 23581 személy a 76 településen.

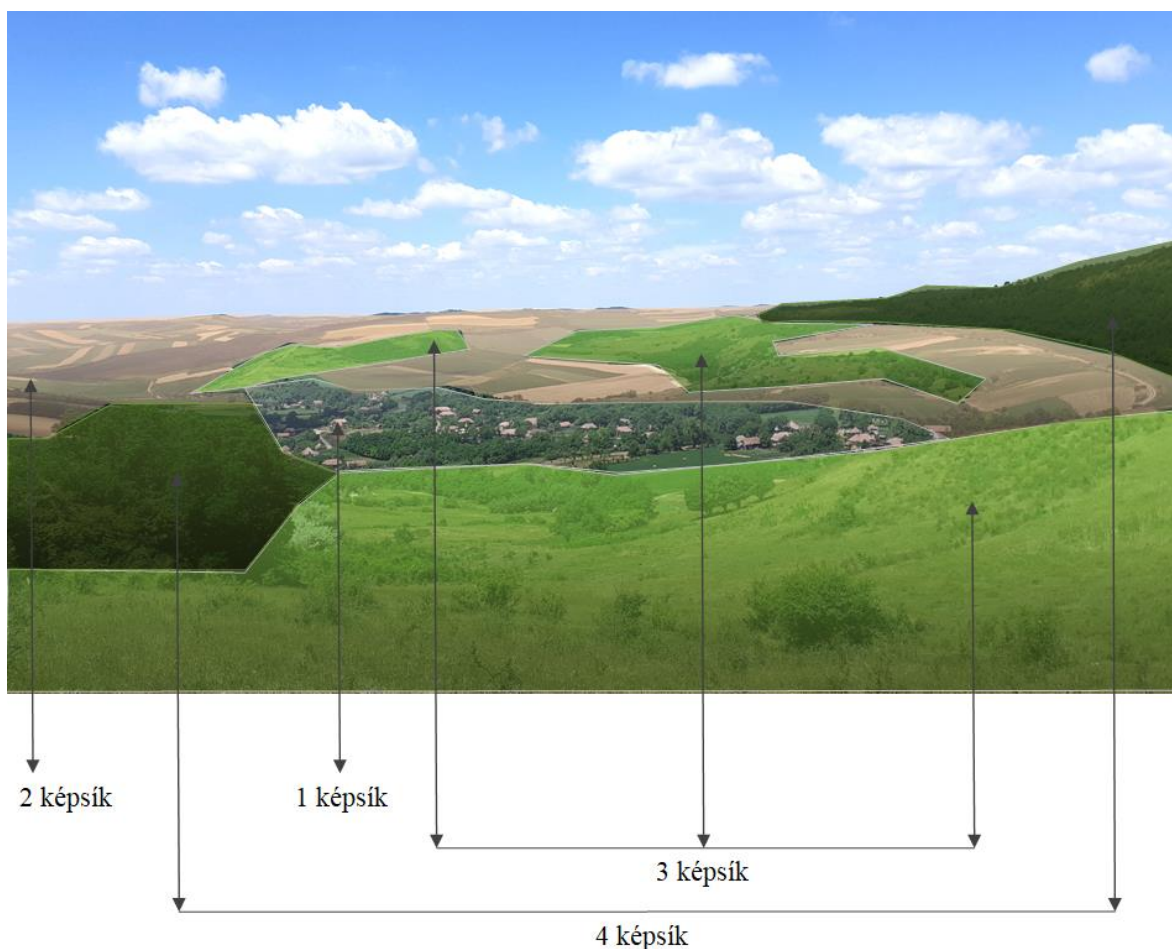
2.4 Mezősi települések bemutatása

2.4.1 Mezősi falvak hangulata

A területnagysága, illetve a települések mennyisége miatt, a mezősi falvak nehezen mutathatók be. Az általános ismertetés céljából kiválasztottam egy mezősi települést, majd ezt képsíkokra választottam, annak érdekében, hogy beazonosítható legyen a mezősi települések szerkezete, ahogyan a 10. ábrán látható.

A képsíkok által könnyen beazonosítható a mezőségi falvak hangulata. A képsíkok által megismerhetjük a mezőségi falvak jellemzőit, amelyek elkülönítik a környező régió településeitől.

Minden bizonnyal a képsíkok mérete, formája, mennyisége falvanként változó, illetve új képsíkokkal egészülnek ki, azonban az általános, tömbösített mezőségi települések szerkezetét négy nagy tömb alkotja. A falu beépített, belakott képe, a mezőgazdasági szántóföldek, a legelők, kaszálók, amelyek főleg a csuszamlásveszély érintette területeken alakult ki, illetve a nagyobb zöld felületek, bokrosok, erdők, amelyek nagysága eltölpül az utóbbi természetes képsík mellett.

10. ábra: Száltelek képsíkjai, 2022 nyarán

Az 1 képsík a település maga, az épületek, gazdasági udvarok, gyümölcsös- és veteményeskertek, templomok, közterületek, egyszóval maga a lakott terület. Emellett feltűnő építmények lehetnek a fókuszpontként megjelenő vallási építmények, templomtornyok.

A 2 képsík a mezőgazdasági terület, a szántóföldek, megművelt parcellák, amely a helyilakosok nagy aránya esetében a megélhetést biztosítja. A kollektívizmus ideje alatt

megművelt domboldalak, melyek nagy része ma felhagyott területek, még magukon hordozzák a teraszosítás jeleit. Észrevehető, hogy a földrajzi adottságok miatt a képsík megtörik a nem művelhető felszínek mentén.

A 3 képsík a legelőket, kaszálókat jelzi, ezek a nehezen megművelhető területekből, illetve a mezőség domborzat, nagy állattenyésztés miatt alakultak ki. Sok esetben ezen területek eróziótól veszélyeztetettek, suvadásokat szenvedtek. A képsík az egyik legérzékenyebb talajt jelzi, amely nem vagy nehezen művelhető. A mezőségi legelők gazdag biodiverzitással rendelkeznek, növénytömegét nagyban befolyásolja a csapadék mennyisége, száraz nyarakon a legelők csupaszok.

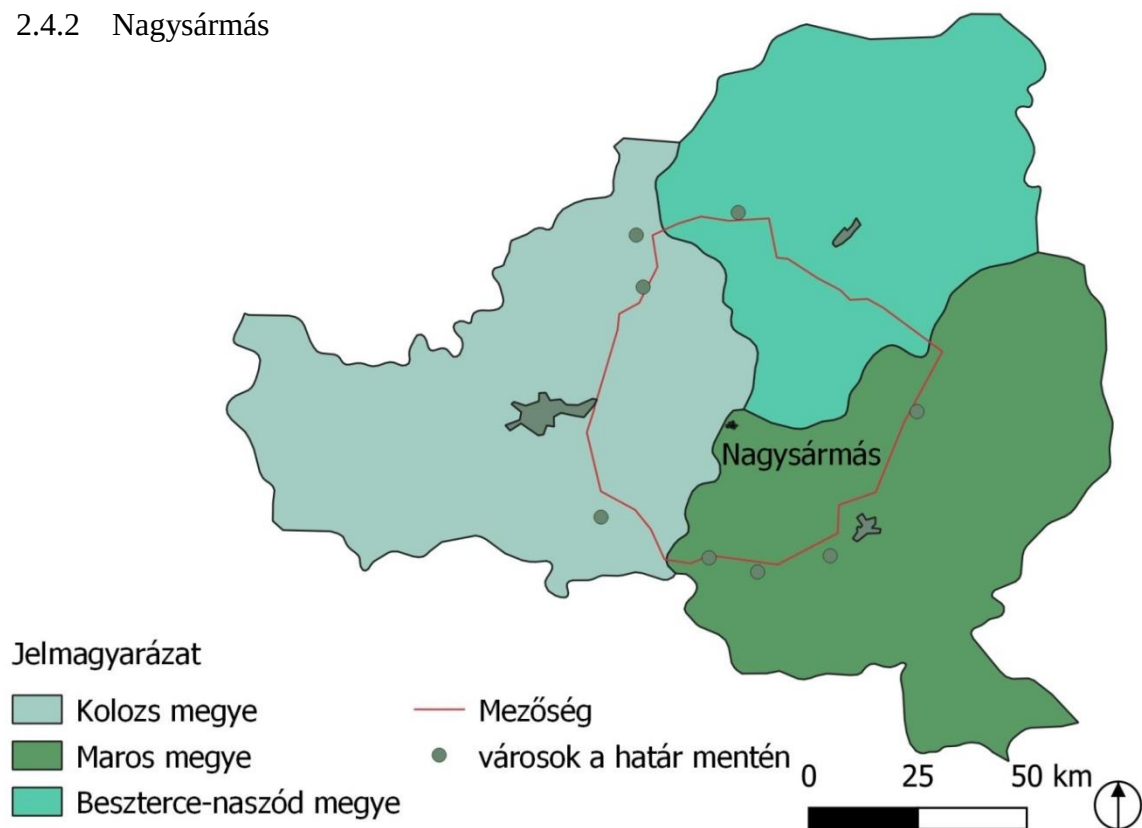
A 4 képsík az erdős-bokros területeket foglalja magába, régebb kibővült a szőlősökkel, gyümölcsösökkel, amelyek mára ritkábban jelennek meg a tájképben. A Mezőség területén a fakivágások miatt az erdők területe csekély, vékony szalagként jelenik meg a település képsíkjában is. Gyakoriak a bokros sávok, illetve a betelepített facsoportok, amelyek gyakran a suvadást hivatottak megelőzni. A térség csuszamlásveszélyének gyakoriságát, illetve a kivágott erdők nagyságát tekintve a területre több fás sávot lehetne telepíteni. Az egykor kialakított gyümölcsösök és szőlősök helyén a mai napig láthatók a teraszosított domboldalak. Az elmúlt években megjelent a hajlam ezen területek visszaállítása. Például Mezőbándon visszatelepítették a kommunizmus idejében lévő szőlősök egy részét.

Egyes mezőségi települések esetében 5 képsíkként megjelennek az ipari negyedek is, amelyek általában a települések peremén helyezkednek el. Az ipari részekhez sorolhatók a nagyüzemi állattenyésztéssel foglalkozó farmok, hús- vagy gabonafeldolgozók, gabonaszárítással foglalkozó üzemek, tejcsarnokok, pékségek, bizonyos falvakban kő- vagy más ásványifejtők, úgynevezett halneveldek. E képsík jelezheti a terület munkalehetőségeit, illetve gazdaságának fejlettségét is. Ha a mezőségi települések egészét elemezzük, sajnos e tájképi elem ritkán fordul elő, ami a terület elmaradottságának jelzője.

Egy 6 képsík is megtalálható, a tavak, vízfelületek, amelyek egy újabb síkot rajzolnak a terület szerkezetében. Ezem sík a 18-19 század lecsapolásai előtt bizonyosan nagyobb szerepet kaptak, mára azonban kevés település tájképében jelennek meg. A nagy esőzések, tavaszi kiolvadások alkalmából azonban az alacsony területeken megjelennek az időszakos vízfelszínek (sok esetben az egykori tavak medrében). Egyre gyakoribb az ezen területek kiásása, mesterséges tavak létrehozása, halászati és gyönyörködtetési célok alkalmával.

Összegezve Száltelek esetében egy kellemes, kissé darabos tájképet kapunk. A völgyben meghúzódnó települést körül-ölelik a dombok, ezzel egy kellemes látványt alakítva. Az elemzett kép magán hordozza a mezőségi táj jellemzőit közül a sárga, agyagos, suvadásveszélyes domboldalakat. A templomtorony hiánya egyfajta ürességet kölcsönöz a lakott résznek, nem adja meg a szem által elvárt fókuszpontot. Egyes helyeken a nagy területen lévő monokultúrákat megszakítják a szalagos parcellák, melyek a biodiverzitást segítik. A képsíkok közül a legelők jelennek meg a legnagyobb mennyiségben, ezzel is utalva a nagy mértékben jelen lévő állattenyésztésre.

2.4.2 Nagysármás

11. ábra: Nagysármás beazonosítása

Nagysármás Maros megyében helyezkedik el, a három megye határában, Marosvásárhelytől 47, Kolozsvártól 59 kilométerre, a Mezőség központi részén (11. ábra). Már 1329-es évekből találhatunk említést a településről. Különböző régészeti tárgyak bizonyítják, hogy az itt lakók mezőgazdasággal is foglalkoztak. A történelmi adatok szerint még 1920-as években a magyar lakosság volt többségben, ez mára megváltozott (cjmures.ro).

Nagysármás szerkezete az évek során több változáson esett át, ahogyan a 12., 13., 14. ábrákon is látható.

12. ábra: Első katonai térkép, 1769-1773, mapire.eu

13. ábra: Harmadik katonai térkép, 19 sz., mapire.eu

14. ábra: 2023, műholdas térkép, google.com/maps

1329-ben Saramas, 1402-ben Ósármás, 1467-ben Magyar Sármás néven említik. Fejlődésében nagy szerepet jelent a Teleki család (Sándor, László, Blanka), akik 1785-ben 34 zsellércsaládot birtokoltak. 1894-ben történik a Veszprém megyei családok betelepítése, nagy részük bányászcsalád tagjai. A református templomot 1903-ban avatták fel, azóta több renoválást végeztek az épületen (refmarosmezo.ro).

Nagysármás közigazgatása alá tartozik Báld, Bánffytanya, Kissármás, Csehtelke, Marocháza, Lárka, Titiána települések. Nagysármás összlakossága 3 546 személy, ennek 37,6%-a magyar, a 2011-es népszámlálási adatok szerint. Ha ezt az adatot összemérjük az 1977-es adatokkal, észrevehető, hogy a kisváros népessége 40 év alatt lecsökkent 8 439-ről, 6 942-re. Felekezetei eloszlás szerint ortodoxnak vallja magát a lakosság 73,7%-a, reformátusnak 17,5%-a, illetve kiemelkedő még az adventisták aránya 5,7% (statisztikák.erdelystat.ro).

Nagysármás fejlettségét az életminőség szempontjából is vizsgáljuk, akkor a 2011-es adatokat nézve a következőket kapjuk. A lakások 97,8%-a rendelkezik elektromos árammal, 85,2%-a alakított ki konyhát, a szennyvízvezetés és fürdőszobai adatok elavultak, tekintve, hogy immáron a roma lakosság majdnem egésze kialakított egy fürdőszobát és az elmúlt 5 évben nagy hangsúlyt fektettek a szennyvízhálózat kialakítására is. A településen 2011-ben 60 cég volt aktív, ennek 48,4%-a foglalkozott kereskedelemmel, 30%-a könnyűiparral, 13,3%-a mezőgazdasággal, illetve megemlíthetünk még komplex ipari, vendéglátási, szellemi szolgáltatást, szállítást, építkezést biztosító vállalatot (statisztikák.erdelystat.ro).

Nagysármás esetében, a kisváros önmagában is rendelkezik vonzáskörzettel, ami a környező falvakra terjed ki, emellett pedig több téren is képes önellátó maradni. Egyfajta konkurenciában áll a két nagyvárossal, mivel ezek méretük, szolgáltatásaik miatt elvonzzák nem csak a kisváros periferiájában lévő falvakban élőket, hanem a Sármás lakosságát is. A hierarchia alján mindig egy kisebb település áll, jelen esetben pedig Nagysármás nem a végső célt jelenti, hanem csak egy állomást.

Ha jellemzőit, ellátásait tekintjük Nagysármás rengeteg olyan szolgáltatást biztosít, amely a nagyvárosokra jellemző, s amely kialakítja vonzásterét. Viszonylag gazdag az egészségügyi ellátása, rendelkezik háziorvossal, labor vizsgálatokkal, található itt kórház, sürgősségi és fogorvos is, ezen funkció a múlt évtizedben gazdagabb volt, kiegészült például szülészettel is. Tanügyét tekintve az óvodától kezdve egészen a líceumig biztosít oktatási lehetőséget, utóbbi mezőgazdasági szaklíceum, épülőben van egy bölcsőde is, illetve 2021 óta tart az óvoda és általános iskola épületeinek renoválása. Szórakozási, kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak az éttermek, diszkók, kocsmák, cukrászdák, közparkok. Kiszolgáló ipara fejlett, megjelennek önkiszolgáló boltok „La doi pași”, ABC-ék, ruhásüzletek, fodrászatok stb. Közlekedését tekintve a településen belül nem található tömegközlekedés, de működik egy taxikat vezető vállalat.

Hiányzó elemek közé sorolható a magyar nyelvű felsőoktatási lehetőségek. Közegészségügyi szempontból az egykori szülészeti, komplexebb vizsgálatok, jobban ellátott sürgősségi osztály. A kiszolgáló ipar egykor gazdagabb volt egy mozival is, mára az épület elhanyagolt, állapota romlik a nemtörődés miatt. Az elmúlt tíz évben épült fel a tornacsarnok és a műfüves focipálya, ezek mellé szeretnének majd uszodát is nyitni.

Jelen lévő, ám fejlesztésre szorul a vízellátás, tekintve, hogy a Mezőségen nem halad át nagyobb víztömegű folyó, emiatt az ivóvizet Marosvásárhelyen áthaladó Marosról kapják. Ez légvonalban közel 40 km-es távolságot jelent. Nyáron, a szárazságok ideje alatt a Nagysármás előtti falvak öntözéssel sokszor elfogyasztják a vizet, így ez nem jut el a településre. Nagysármás községe a település erősségei közé tartozik, zöld térrel, fásított parkkal rendelkezik.

Amint az említett tulajdonságai is mutatják, Nagysármásra (15. ábra) rengeteg olyan tényező jellemző, amely miatt elszakad a nagyvárosok vonzáskörzetétől. A legnagyobb problémát a munkalehetőség hiánya jelenti, mivel egy nagy mennyiségű embercsoportot kényszerít ingázásra.

15. ábra: Nagysármás, 2023, saját fotó

3 Anyag és módszertan

3.1 Mezőségi fejlesztési tervek

2006 októberében került sor az Erdélyi Múzeum által szervezett mezőségi kutatás eredményei címet viselő konferenciára. Ahol szó esett a magyar nemzetiségű lakosság csökkenéséről, a 19 században tanulmányozott mezőségi táncokról, a mezőségi születésű szépirodalmi írók munkásságáról. A kulturális, történelmi, demográfiai, művészeti jellemzők mellett, bemutatásra került Berekméri Mária-Erzsébet *Nagysármás elvárosiasodása* című kutatása is. A konferencián felhívják a figyelmet egy a Mezőséget összefogó mű hiányára (Erdélyi Múzeum, 2006).

A Mezőség területén zajló LEADER projektek elemzése során, megemlíteném a GAL mezőségi (GAL Zona de Câmpie) szervezetet. A vállalat Mezőbánd, Mezőgerebenes, Mezőbodon, Mezőpagocsa, Mezősályi, Ikland, Nagysármás, Mezőrűcs, Uzdiszentpéter, Mezőceked, Mezőzáh területén tevékenykedik. A szervezet biztosítani szeretné a gazdasági és szociális bővítéseket a rurális térségeken (GAL-Zona de Câmpie, 2014).

A Népűjság 2019 augusztusában kiadott Mezőbándról szóló cikkében megismerhetjük, hogy az önkormányzat a GAL-on keresztül szert tett egy 70 ezer eurós multifunkcionális gépre, amely az úthálózat karbantartására fordítanak. Megtudhatjuk, hogy az iskola fejlesztését 500 ezer eurós uniós támogatásból finanszírozták, illetve, hogy egymillió eurós pályázatot nyertek meg, amelyet az utcák aszfaltozására fordítottak (Mezey, 2019).

A Zi de zi újság, cikkében részletesen beszámol a Mezőbándot érintő, felújításra kerülő útszakaszokról, utcákról. Az út aszfaltozása a DC 134 Band- Madaras útszakaszon, a Tavasz, Hangya, Vasút, Szőlős utcákat, illetve a Hidegvölgyi DC 12 útszakaszt, a Hidegvölgyi 1 és 2 utcákat, a Mezőpete és Marosugar közötti DC 126 útszakaszt, a Mezőpetei utcát és a DC 122 útszakaszt (Zi de zi, 2022).

A Népűjság 2020 júliusi cikkében szó esik a Mezőbándon történő egyházi közgyűlésről és felszentelőről. Az ünnepség alatt 13 fiatal lelkészt szenteltek fel, tiszteletükre a mezőbándi templom udvarán kopjafát helyeztek el, amelyre felvésték neveiket. A cikkben a tiszteletes beszámolt a parókia udvarának és a református otthon fejlesztéséről is. Köszönetét tanúsította a presbitérium és a fiatal egyháztagek felé, akik lázas munkával segítik a fejlődést (Mezey, 2020).

Mezőzáhi fejlesztések közül kiemelhető, a faluszinten kialakított ivóvíz- és szennyvízhálózat, illetve a 2016-ben készült cikkben Alexandru Iurian polgármester beszámol

a közösségház felújításáról is. 2009-2013 között kialakítottak egy óvodát, a 2,3 millió euro költségvetésű projekt során. A továbbiakban a polgármester szeretne hangsúlyt fektetni a környező kistelepülések és Mezőzáh közötti útvonalak leaszfaltozására (Alin Zaharie, 2016).

A Mezőség Maros megyei részén 2017-ben zárult le egy nagymértékű támogatással járó projekt. A Pro Economica Alapítványhoz 526 projektet adtak le a helyi gazdák, akik erőgépekre, egyéb mezőgazdasági gépekre, illetve tenyészállatokra pályáztak. A kezdeményezés pozitív kimenetű volt, s az alapítók remélik, hogy ezáltal az Erdélyi gazdákat megfelelően tudták támogatni és marasztalni a fiatal generáció tagjait (Antal E, 2017).

2021-ben az Agrár és vidékfejlesztési minisztérium a Mezőség területére a következő pályázati lehetőségeket ajánlja: tanügyi hálózat modernizálása, közintézmények elektronikus ellátásának lehetőségei, számlák kifizetéséhez szükséges applikációk beszerzése, teljes területű topográfiai mérések, állami orvosi klinikák berendezésének bővítése, halotti kápolnák felújítása. A fentiek közül Bárd község pályázott a topográfiai projektre, amelyet meg is nyert, s amely 2022-2024 között fog zajlani (lutsarcampie.ro, 2021).

Az Uzdiszentpéteri polgármesteri hivatal is nagy hangsúlyt fektet a település fejlesztésére, tervbe vették az úthálózat kiépítését, a környezetvédelmi lépéseket, a tanügyi épületek fejlesztése, munkalehetőségek és közszolgáltatások kialakítását. Utolsó sorban pedig szeretnék a turizmust is bővíteni és a meglévő cégeket támogatni (Uzdiszentpéteri hivatal, 2021).

1992-ben alakult meg a Kallós Zoltán Alapítvány, célja a magyar kultúra megővése, illetve a szóránymagyarok összetartása. 1999-ben indult el a Mezőségi Oktatási Program, amelynek célja a magyarsági tudat megerősítése, a kultúra örökítése. A választói kollégium az elemi iskolától, egészen a szakiskola osztályokig biztosítja a magyar nyelvű oktatást, ezzel magához csalogatva távoli falvakból is magyar diákokat. Kiforrott programskálával rendelkezik, a diákok számára nem csak szálláshelyet, ételt, illetve ingázási lehetőséget biztosít, hanem odafigyel a tanulók mentális egészségére, illetve nagy hangsúlyt fektet a közösségi tevékenységekre, csapatjátékokra, közös filmnézésre, kulturális összejövetelekre (<https://kallosalapitvany.ro/>, 2023).

A Kallós Alapítványhoz hasonlóan a Téka Alapítvány is a kulturális örökségek, a magyar tudat megerősítésére törekszik. A szamosújvári székhelyű program, bel- és külföldi magyar néptánc, népzene, népművészet alkotóközösségének tudáscserélését támogatja. Emellett kézműves műhelyeket is létrehozott (<https://teka.ro/>, 2023).

A két alapítvány példaértékű, megoldást nyújt a magyar anyanyelvű oktatási lehetőségekre, a magyar és mezősségi tudat megerősítésében, azonban megemlítendő, hogy a két alapítvány székhelye a Mezőség területén kívül helyezkedik el, a régió határával szomszédosan.

Kutatásaim során nem találtam egyetlen olyan csoportot, alapítványt, amely a Mezőség teljes területére kiterjedne. A településeken történő fejlesztések főleg az infrastruktúrát, a víz- és szennyvízhálózatot, valamint az úthálózatot érintik. Egyre nagyobb figyelmet kapnak a kis falvakon lévő elhanyagolt középületek, az iskolák, a polgármesteri hivatalok, valamint a szakrális épületekre is nagy számú támogatás igénylést nyújtottak be.

3.2 Területi vizsgálatok

Vizsgálataim során két szemszögből közelítettem meg a Mezőség elemzését. A kutatásom első pillérét a személyes terepi vizsgálatra, falvak megismerésére alapoztam. Ebben az esetben megpróbáltam beazonosítani, csoportosítani a mezősségi falvakat, majd a kapott eredmény után személyesen is ellátogattam egy-egy faluba, annak érdekében, hogy elemezzem ezek tulajdonságát. A második pillér esetében, a személyes kutatás mellett, más szemszögből is rátekintést akartam nyerni a régióra, ennek érdekében a beazonosított falutípusokból felvettem a kapcsolatot néhány személlyel, akikkel elbeszélgettem a mezősségi élet milyenségéről.

A személyes terepvizsgálat eredményeinek vizsgálata előtt a következő hipotéziseket állítottam fel:

H1: A harmadik típusú települések eredményei lesznek a legalacsonyabbak.

H2: A kulturális morálok miatt a vallási terek gondozottak, felújítottak lesznek.

H3: Az utcaképek, főterek, a külalak főleg az olyan falvakban fog magas pontot kapni, ahol nagy fontossága van a turizmusnak.

H4: Az interjúk által fény derül a mezősségi önkép hiányára.

A településeket három típusba osztottam, főbb tulajdonságaik szerint.

1. nagyvárosokhoz közeli falvak, amelyek beleesnek a városok 30 perces vonzáskörzetébe.

2. turizmussal vagy más adottsággal rendelkező falvak, amelyek fejlettebbek a környező településeknél, azonban nem tartoznak bele a nagyvárosok közeli vonzáskörzetébe. Ilyen Nagysármás is, amely városi mivoltában tér el a terület többi településétől.
3. nagyvárosoktól távoli települések, amelyek művelődési, infrastrukturális, foglalkoztatottsági szempontokból is hátrányos helyzetben vannak.

A típusok általánosítása érdekében kiválasztottam 5-5 települést, majd a terepi szemle során különböző kritériumokat figyelembe véve rangsoroltam őket egy 0-tól 5-ig tartó skálán, ahol a 0 a nem létező, az 5 a nagyon jó értékeket képviselő tulajdonságokat pontozza (1 függelék). Kutatásom során figyelembe vettem a település első benyomását, amely a fogadótereket, általános hangulatot veszi figyelembe. A fogadózónák mellett értékeltem a települések főterének állapotát, az általános utcaképet. A tájkép elemzésére nagy hangsúlyt fektettem, mivel így egy átutazó szeméből is megismerhetjük a Mezőség hangulatát. A külalak mellett a funkciókat is elemeztem, pontoztam az iskolázottsági lehetőségeket, a szakrális tereket és épületeket, a szórakozási lehetőségeket, illetve megjegyzésbe kerültek az ipari részek, üzemek, nagyáruházak, olyan vállalkozások, amelyek munkalehetőséget biztosítanak a településeknek. Az infrastruktúra is elemzésre került, a nagyvárosok elérhetősége, a magas ingázási ráta miatt.

3.3 Társadalomtudományi vizsgálat módszertana

A mezőégi táj komplexitása végett szerettem volna a személyes tapasztalatom és látásköröm mellett más személyek szempontjából is megismerni a területet. Emiatt kutatásom során az itt élő, született, tevékenykedő személyek véleményét, javaslatait kértem ki az általam elemzett térségről.

Kutatásom során négy ponttal foglalkoztam, ezek a következők:

1. A mezőégi öntudat jelenléte
2. A Mezőség előnyei, pozitív elemei
3. A terület hátrányai, negatív tulajdonságai
4. A Mezőség fejlesztésének lehetőségei

A témakörök kibontása, illetve több szemszög megismerése miatt, féligstrukturált interjúkat készítettem. Kutatásom során összesen 6 interjút sikerült végeznem Hunkár (2013) és Kovács (2006) módszertani előírásaira, munkásságára alapozva.

Munkám során 6 interjút készítettem el, ezek adatai a 3. táblázatban láthatók. Az interjúk elkészítése közben igyekeztem mindkét nem véleményét megjeleníteni, több korcsoportot

érinteni. Továbbá szerettem volna megismerni azon okokat, amelyek elköltözésre, vagy visszatelepedésre sarkalják az embereket. Fontosnak tartottam, hogy több témakörben, foglalkoztatottságban lévő személyek véleményét kérjem ki, akik ismerik a terület mezőgazdaságát, iskolázottságát, igazgatását stb. Emellett igyekeztem, kritériumként határozódott meg a három településtípus mindegyikének érintése.

	név	életkor (év)	foglalkozás
1	Beáta	34	Óvónő, pszichológus
2	Róbert	28	magánvállalkozó
3	János	51	Dohánytermelő, földművelő
4	Kovács Ilona	48	Mezőmadaras polgármestere
5	Bartha Mária	57	Mezőbándi iskola igazgatónője
6	Levente	65	agrármérnök

3. táblázat: A mezőségi interjúzottak adatai

Az interjúk által 5 kérdéskört érintettem. Amelyből az első a hangulatot hivatott felengedni, amikor a személyek a saját életükről, tapasztalatairól meséltek. Emellett szerettem volna felmérni a mezőségi öntudat jelenlétét, kíváncsi voltam, hogy mennyire ismerik a térség határait, mit tartanak a Mezőség előnyeinek és hátrányainak, illetve hogyan látják a terület jövőjét, milyen javaslatokat fogalmaznának meg.

Az interjúkat 2023 telén készítettem. Problémát jelentett a távolság leküzdése, emiatt Kovács Ilona esetében telefonon keresztül beszélgettünk, gondolatait papírra vettem. A többi személy esetében személyesen sikerült beszélgetnem velük, gondolataikat papírra vettem. Az interjúk 0,45-1 óra terjedelemben forogtak.

Interjúm első alanya Beáta volt, a 34 éves két gyermekes édesanya 2023-ban költözött Ajtonba. A település Kolozs megyében, Kolozsvártól nem messze, a Mezőség határában helyezkedik el. Amint megtudtam, a mezőbándi születésű Beáta, egyetemi éve alatt költözött Kolozsvárra, ahol később családot alapított. Több mint 10 évet élt a nagyvárosban, egészen idáig, amikor egy pályázat által sikerült megnyerniük az ajtoni kertesházat, így visszaköltözött a Mezőségre.

A Mezőség elhagyásáról beszélgettem a 28 éves Róberttel, aki Nagysármáson nevelkedett, itt fejezte be román szakon a líceumot is. A korlátozott lehetőségek, illetve a sok ingázás miatt 2017-ben döntött úgy, hogy elhagyja szülőfaluját (városát) és albérletbe költözik Marosvásárhelyre. Magánvállalkozást alapított, s amikor teheti meglátogatja családját Nagysármáson.

János 51 éves dohánytermelő, kutyatenyésztővel készített interjú kapcsán Nagysármást egy más szemszögből ismerhettem meg. A mezőgazdaságból élő férfi által betekintést kaptam Nagysármásra, mint a Mezőség közepére. Tárgyaltuk a város fejlesztését, illetve a kultúra, a néphagyomány fontosságát.

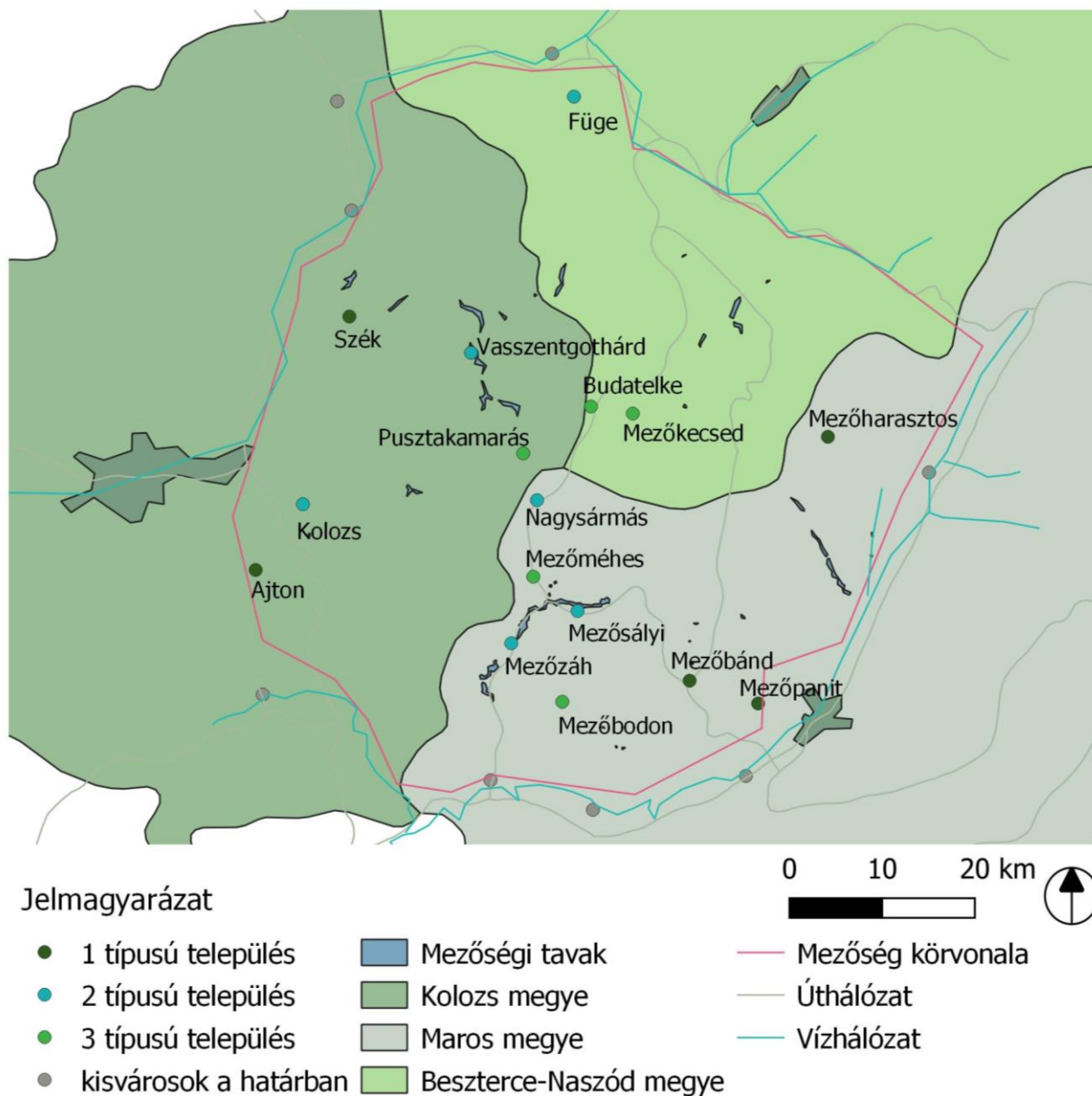
Sikerült beszélgetnem Madaras polgármesterével Kovács Ilonával is. Madarason nevelkedett, illetve ide telepedett hölgy nagy élénkséggel mesélt a mezőszegi faluról. Az interjú során elmesélte tapasztalatait mind polgármester és mind családanya is. Általa betekintést kaphattam a Mezőség történelmi részeibe, illetve az megismerhettem az általános mezőmadarasi nézeteket is.

Bartha Mária Mezőbándi Általános Iskola igazgatójával is tárgyaltuk a terület adottságait, hátrányait. Az 57 éves tanítónő főleg Mezőbánd községről számolt be gondolatairól. A szülőfalujában tanító hölgy elmondásai alapján, elemezhettem a mezőszegi öntudat megjelenését, illetve az iskolás gyerekek hozzáállását, fejlesztését a terület kapcsán.

Levente 65 éves mezőbándi agrármérnök. Az 5 gyerekes édesapa élt már Magyarországon, Székelyföldön is, azonban visszatért szülőfalujába. Gyermekai közül sokan más vidéket telepedtek le, két kisebb lánya jelenleg Mezőbándon él. Leventével való beszélgetésünk során betekintést kaphattam a mostani és az 1970-1980 mezőgazdálkodási tevékenységek különbségére.

4 Eredmények

4.1 Települések elemzésének eredményei, településtípusok beazonosítása

16. ábra: Elemzett települések beazonosítása

A 16. ábrán megjelenítettem az elemzett településeket, ahogyan látható az 1 típusú települések közül kiragadtam Mezőbándot, Mezőpanitot, Mezőharasztot, Széket, Ajtont. A felsoroltak közül az első kettő Marosvásárhely vonzáskörzetébe esik bele, Mezőharasztos Szászrégenhez közeli, Szék Kolozsvár és Szamosújvár, Ajton Kolozsvár vonzáskörzetébe esik bele. A települések 10-30 percre találhatók a nagyvárosoktól.

A 2 típusban kiragadtam Mezőzáhót, Mezősályit, Nagysármást (az egyetlen városi települést a térségről), illetve Vasszentgothárdot. Az utóbbi esetében a területi adottságokra,

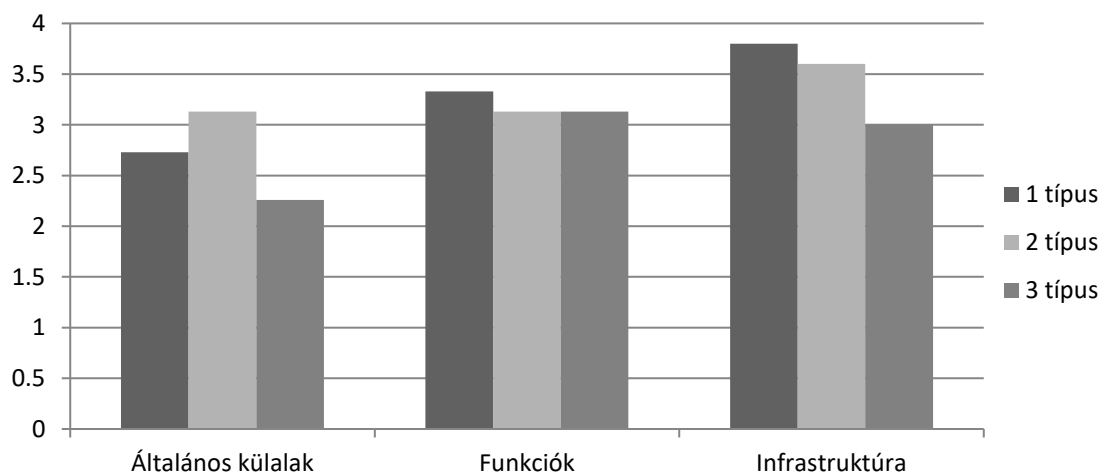
főleg a halászatra fektetik turizmusukat, Mezőszályn táborehelyek is kialakultak, Füge esetében kialakított fürdőkkel vonzzák az érdeklődőket. Az első három Maros megyében, a Vasszentgothárd Kolozs megyében, míg Füge Beszterce-Naszód területén található.

A 3 típus során elemeztem Mezőbodon, Mezőméhes, (Maros megye), Pusztakamarás (Kolozs megye), Budatelke és Mezőkecsed (Beszterce-Naszód megye) településeket.

Az első típus esetében kiforrottúthálózattal találkozunk, közepesen felüli közterületekkel. Azonban a nagyvárosok közelsége miatt egyes funkciók szegényesebbek. Ilyen funkció a szórakozási lehetőség, amely kiforrót változatai könnyen elérhetők a nagyvárosokban, emiatt falvakon háttérbe szorulnak.

A három típust összehasonlítva a turizmussal rendelkező falvak esetében található a legkidogozottabb úthálózat, ami minden bizonnyal a terület könnyű megközelíthetősége miatt alakult ki, ám igen szegényes a közterek milyensége. Az úthálózat mellett az első benyomást jelző pontszám is ebben az esetben a legnagyobb (átlagosan 3,2 pont). Jellemző, hogy a turisztikai látványosság köré torlódnak a fejlesztések, emiatt a település többi köztere nem kapja meg a megfelelő figyelmet.

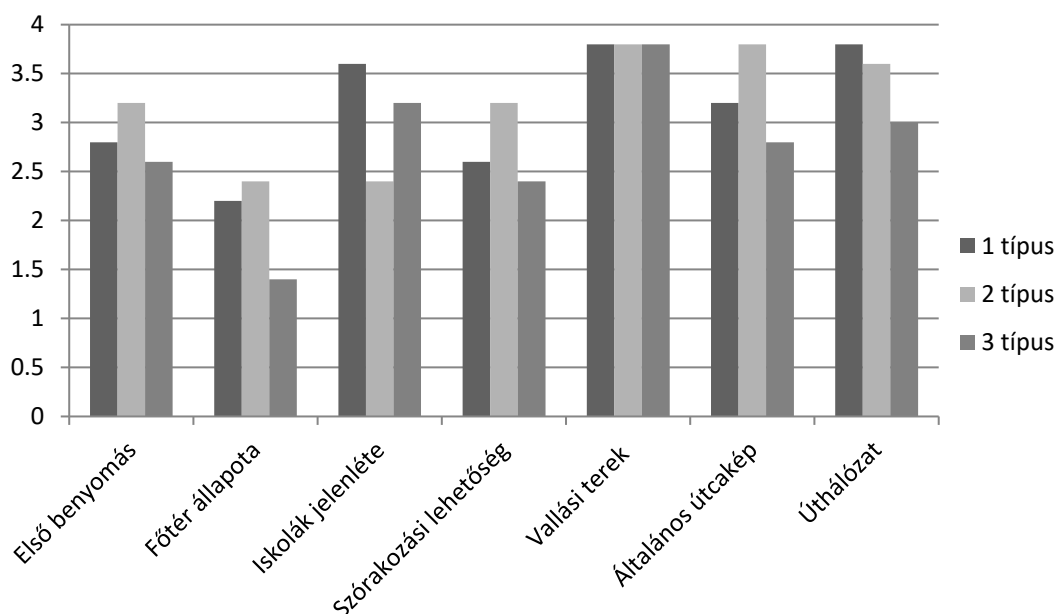
A 3 típus pontszámait nagyban megemeli Nagysármás eredményei, mivel a kisváros jellemzői szerezték a legtöbb pontszámot. A kisváros minden téren kiemelkedik, a nagyvárosok távolsága miatt itt szegényesen ugyan, de minden funkció kiépült. Nagysármás esetében találkozhatunk a leginkább kialakított főtérrrel, legtöbb funkcióval.

17. ábra: Településtípusok adatainak összegzése, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

A települések elemzésének szempontjait három csoportban lehet osztani, elsősorban fontosnak tartottam a külalakot, a tájképet vizsgálni, ezen kívül a funkciók gazdaságát és az infrastruktúra fejlődését elemeztem. A 17. ábra adatait leolvassva megtudtam, hogy a

települések látványára nem került odafigyelés, a funkciók is szegényes létszámban vannak jelen, ezzel szemben az infrastruktúra elemzése során pozitív választ kaptam. A 18.ábra a három településtípus eredményeinek egy bővebb változatát mutatja.

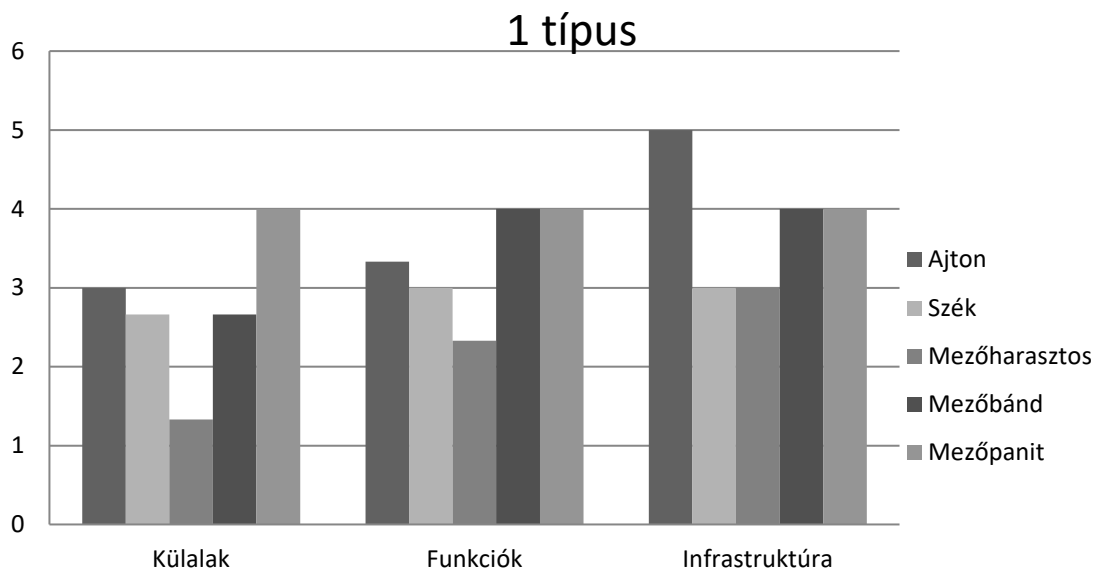

18. ábra: Településtípusok elemzésének szempontjai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

Összegezve, a történelmi időkben problémát jelentő úthálózat milyensége megoldódni látszik, a települések nagy aránya jelenleg is az infrastruktúra ezen ágán dolgozik. Negatív elem lett a szabályozási rendszer hiánya miatt kialakuló diszharmonikus utcakép, az elhanyagolt főterek. Észrevehető, hogy minden kategóriában nagy ráfordítást kaptak a szakrális elemek, templomok, temetők. Illetve a városi és falusi légkörben lévő iskolázottság nagy különbsége is kiegyenlítődni látszik, a tanintézmények középiskoláig képesek ellátni a gyerekeket. Véleményem szerint hiányzó elem a városokra jellemző megdöntött településszerkezet kialakítás, illetve a legnagyobb gondot az ivóvízhiány okozza. A térség területén egyetlen nagy folyású folyó sem található, emiatt a periferiájában lévő víztömegekből kényszerülnek ellátni a lakosságot, ami nagy költséggel, erőfeszítéssel jár, illetve aszályos időkben akadozva történik.

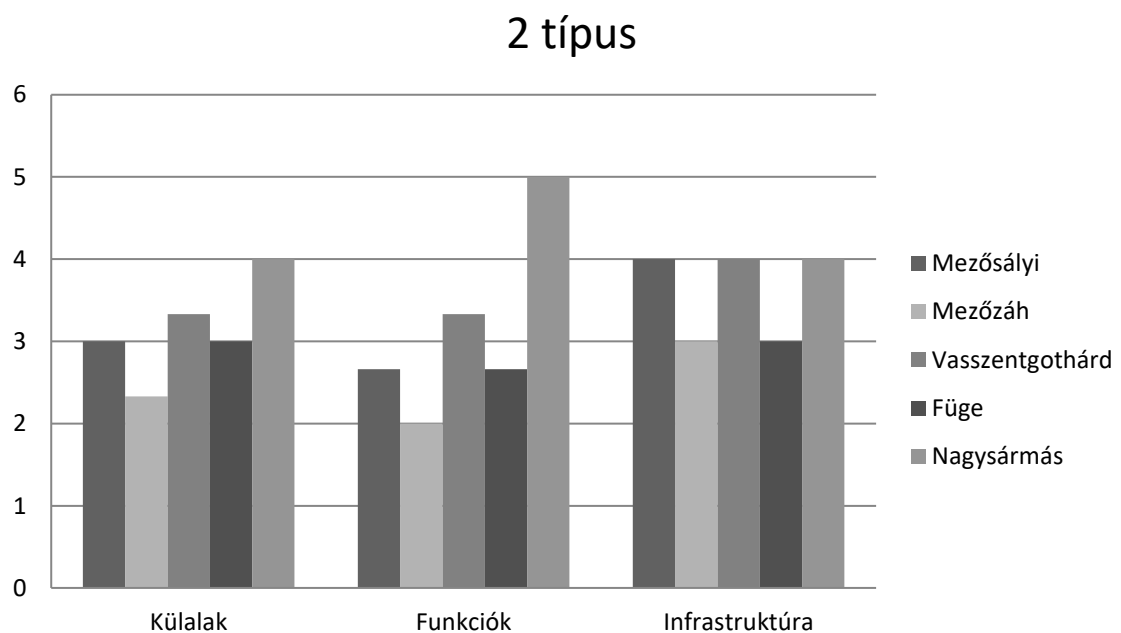
Az adatokat településtípusok szerint elemezve, a következő ábrákat kaptam.

Az első típus esetében a kiemelkedő pontszámot kapott az infrastruktúra elemzésének szemszögéből Ajton, a Kolozs megyei település. Magas pontszámmal rendelkezik Mezőpanit és Mezőbánd is, amelyek Marosvásárhely szomszédságában, az Erdélyi Mezőség területén található (19. ábra).

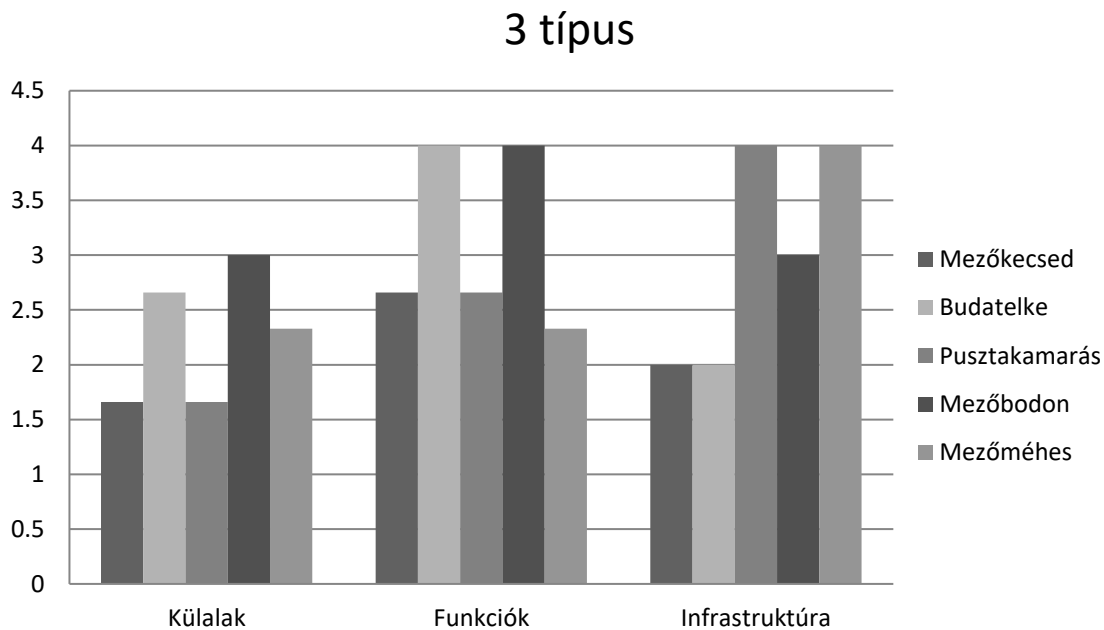
19. ábra: 1 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

.A 2 településtípus esetében Nagysármás kapta a legtöbb pontszámot, a települések összehasonlítása közül. Nagysármás város, emiatt maga is rendelkezik vonzáskörzettel, e tulajdonságát kell fejleszteni (20. ábra).

20. ábra: 2 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

A harmadik településtípus esetében megfigyelhető, hogy tájkép, külalak esetében Mezőbodon, funkciók terén Budatelke és Mezőbodon, infrastruktúra terén pedig Pusztakamarás és Mezőméhes kapta a legmagasabb pontszámot (21 ábra).

21. ábra:3 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

A Mezőség területén lévő települések száma igen magas, ha a mezőségi határokat Keszeg Vilmos leírására alapozzuk, akkor megközelítőleg 327 településről beszélünk, amelyből 76 Beszterce-Naszód-, 112 Kolozs- és 137 Marosmegyében található.

A települések elemzése, épp emiatt igen nehéz, s a vizsgálatom emiatt nem reprezentatív, azonban a terepi szemlém során ugyanazon problémákkal, pozitívumokkal találkoztam, amelyek a fenti táblázatokból is leolvashatók.

A falutípusokban egy azonos jellem van, mégpedig a szakrális terek, a vallási épületek iránti tisztelet és gondozás. A templomok gyakran jobb állapotnak örvendenek, mint az iskolák, a legkisebb falvakban is megjelenik egy egyházi épület renoválásának igyekezete, ezzel ellentétben gyakori, hogy az oktatási intézmények elhanyagoltak. A kis gyereklétszám miatt a legtöbb kistelepülésen megtörténik az óvodás és 1-4-es korosztályok „összecsapása”, egy tanítónő felügyeli a különböző korosztályokat. A fiatalabb generáció hiánya a falvak kiöregedésének egyik jellemzője.

Általánosan elmondható, hogy az úthálózat jó állapotban van, a kisebb falvak, zsákfalvak esetében van szükség még az infrastruktúra fejlesztésére. Ezzel ellentétben az utcakép, a tájkép, a falu fogadó-, illetve gyülekező-zónája majdnem minden esetben elhanyagolt.

A Mezőség három nagylétfontosságú elemi témában szenved hiányt, az oktatás, a foglalkoztatottság és az egészségügy terében.

A területen nem található magyar nyelvű oktatás, csupán általános korosztályig (5-8 osztály), emiatt, aki magyar nyelven, vagy elméleti líceumban szeretne tanulni, a városba költözik, vagy rákényszerül a mindennapi ingázásra. Ez a probléma az 1 típusba tartozó településeket nem érinti túlzottan, mivel az ingázás oda-vissza maximum 1 órát jelent. Azonban aki Nagysármásról, vagy esetleg Sármás mellőli falvakból szeretne eljutni a városig, azon diákok napi 3 órát fognak utazással tölteni. Főleg a gazdaságilag érzékeny családok számára nehéz ezt megoldani, abban az esetben, hogy ha olyan falukból származnak, ahonnan nincsen direkt összeköttető tömegközlekedési járat. Erre a problémára nyújthat megoldást a Válaszúton található Kallós Zoltán Alapítvány által létrehozott kollégium.

A másik problémát a foglalkoztatottság jelenti, hasonló gondok jelennek meg a munkásosztály csoportja között, mint az ingázó diákoknál. A felnőttek gyakran órákat utaznak a környező nagyvárosokba, egyes esetekben a munkáltató nyújtotta szálláshelyeket is igénybe veszik, ezzel elszakadva a családtól. Az ingázást itt a különleges útvonalú autóbuszok könnyítik meg, amelyek minden nap szállítják az érintetteket. A területen, főleg a Mezőség centrumában igen kevés munkalehetőség van, Nagysármáson megjelenik egy varroda, illetve egy bútorgyár, illetve Kissármáson a gázkinyerőállomás.

Az egészségügy is szegényes ellátottsággal rendelkezik, háziorvos a községközpontokban található, azonban egy kisebb laborvizsgálat esetében be kell utazni a nagyvárosba. A területen nem található sem szülészeti, sem sürgősségi, általánosan elmondható, hogy az általános orvosokon kívül nincsen más egészségügyi ellátás. Ez alól kivétel Nagysármás, amely laborvizsgálatokat is végez, azonban ezeket elszállítják Marosvásárhelyre. Régen volt itt szülészeti és sürgősségi is, mára azonban ezen funkciók eltűntek.

A megemlített három téma mellett, megemlíthető a kulturális élet is, a Mezőség területén megjelennek néptáncsoportok, kisebb kórusok, hagyományos bálók és rendezvények, ami a kulturális gazdagságnak köszönhető. Pozitívuma a kereskedelmi ellátottság is, a kiszolgálói ipar jelenléte, a vallási kultusz megőrzése és ápolása, az elmúlt években sok pályázat valósult meg az egyházi épületek felújításával kapcsolatban.

Hipotézisek kidolgozása:

A kutatásaim során megtudhattam, hogy a települések fejlődését nagyban meghatározta a városok közelsége. A nagy és kisvárosoktól harminc percnyi távolságra lévő falvak nem szenvednek hiányt, ezzel ellentétben, a Mezőség közepe felé haladva egyre fejletlenebb települések találhatók.

A harmadik típusú falvak, a nagyvárosoktól távoli települések esetében észlelhető az elmaradottság, a fejlesztések hiánya, vagy ezek alacsony mennyisége. Ezen típusba tartozó falvak infrastruktúrája, külalakjának eredményei lemaradnak a másik két településfajtától. Hipotézisem miszerint ezen települések eredményei lesznek a legalacsonyabbak megvalósult, azonban kiemelném, hogy ebben az esetben is nagy fontosságot fektettek a vallási terekre, így a szakrális épületek ebben az esetben is felújításra kerültek.

A mezőszéki és az Erdélyi életstílusban is nagy szerepet kap a szakrális események, ünnepek. Főleg az ortodox hitvallásúak körében, ahol több ünnep, illetve vallási szertartás jelenik meg. A területen lévő többségben lévő hitvallások épületek, templomai, kápolnái, ravatalazói, temetői, mind remek állapotban vannak. Az elmúlt néhány évben az infrastruktúra mellett, a vallási terek kapták a legtöbb támogatást. Második hipotézisem így igaznak valósult.

A második típusú települések során az infrastruktúra, illetve a külalak kimagasló, ezen települések esetében jelenik meg a legnagyobb hajlam az utcaképek, közösségi terek kialakítására. E mögött is főleg a turizmus növelése áll, így a harmadik hipotézisem megvalósult. A közterek esztétikus kialakítása azonban főleg a turisztikai pontok köré torlódnak.

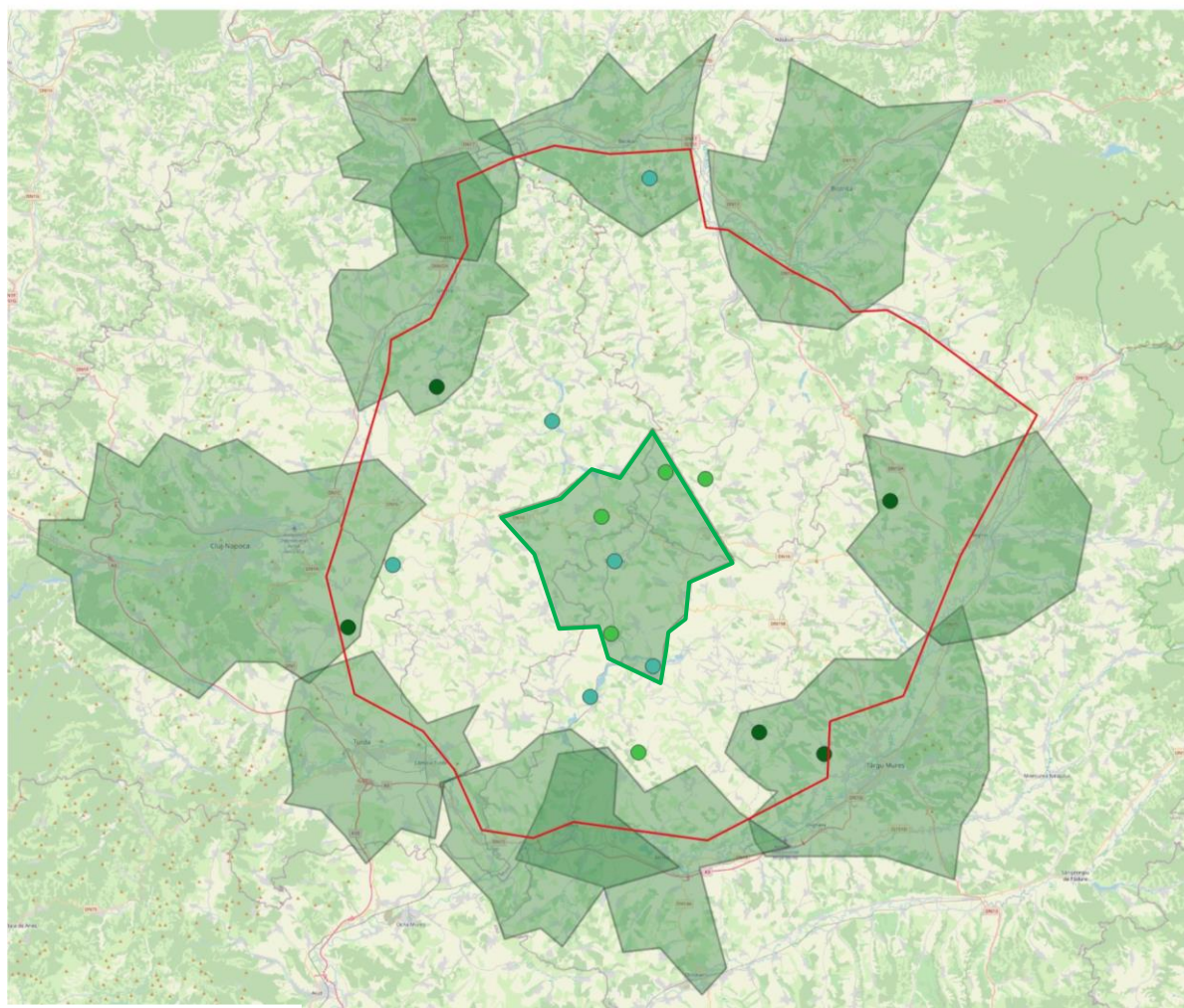
Ha a mezőszéki önkép elemzésének eredményeit tekintjük vegyes visszajelzéseket kapunk. A mezőszéki önkép jelen van, ám a Mezőség határait a települések másképp értelmezik. A régió keleti peremén lévő falvak csupán a Maros megyei mezőszéket ismerik, vallják magukénak. Ezzel szemben Nagysármáson, a Mezőség közepén a határokat Marosvásárhely- Kolozsvár-Ludas köré helyezik. A hipotézisem emiatt nem valósult be, de nem is cáfolhattam meg teljesen. Összegezve azt lehetne mondani, hogy mint öntudat, jelen van, de az itt élők nem ismerik a terület teljes kiterjedését.

4.2 Mezőszéki infrastruktúra

A 22. ábrán megjelenítettem, hogy 25-30 perc alatt mely mezőszéki falvakról lehet elérni egy városi települést, az így kapott vonzáskörzet meghatározza azon területeket, ahonnan az ingázás, még kényelmesnek érezhető. A peremen lévő nagyvárosok mellett berajzoltam Nagysármás vonzáskörzetét is, amely ma csak néhány funkció miatt alakult ki.

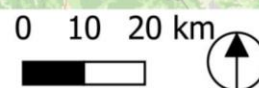
A zölddel jelölt térség területében lévő települések kedvező helyzetben vannak, mivel könnyen és gyorsan elérhetnek egy várost, amely ellátja igényeiket. Abban az esetben, ha Nagysármás esetében is megvalósulnának ezen funkciók, akkor a Mezőség közepén lévő

jelenleg többségük harmadik településtípusba tartozó falvak hátrányai is radikálisan csökkennének. Ez is megerősít abban, hogy a Mezőség fejlesztésének kulcsa Nagysármás város funkcióbővítése.

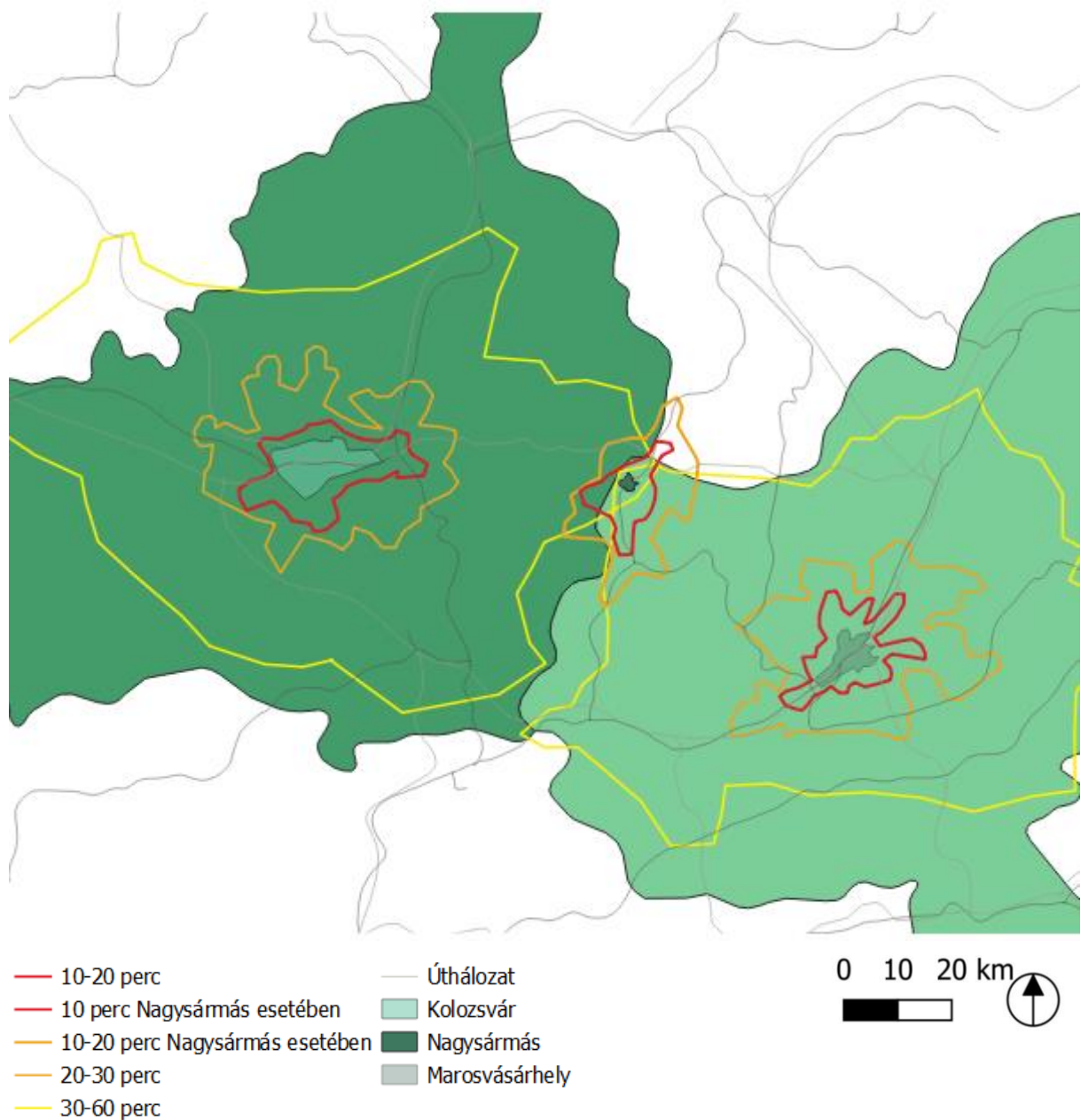
Jelmagyarázat

● 1 típusú település	— Mezőség körvonala
● 2 típusú település	■ Mezőség peremén lévő városok vonzáskörzete (25-30 perc)
● 3 típusú település	■ Nagysármás vonzáskörzete (25-30 perc)

22. ábra: a Mezőség peremén lévő városok és Nagysármás vonzáskörzete

A nagyvárosok vonzáskörzete nem csak a fent megjelölt terület esetében jelenik meg, a Mezőség peremén lévő mágneses pontok Marosvásárhely és Kolozsvár, a két megyeszékhely csalogatja magához a legtöbb mezőségi lakost. A 23. ábrán a két nagyváros, illetve Nagysármás vonzásterét rajzoltam be.

23. ábra: Nagyvárosok és Nagysármás vonzáskörzetének vizsgálata

A 23. ábrán leolvasható Marosvásárhely és Kolozsvár közül az első két vonzáskör szétterjedő, amőbaszerű alakzatot alkot, kirajzolódik benne a domborzat, illetve más természeti akadályok (pl. erdő). A külső kör, az eddigieknél lágyabb élű, nem annyira deformált formát alkot, a két vonzáskörzet Nagysármás közelében találkozik.

Nagysármás vonzáskörzetét tekintve, az övezetek elnyúltak a főút mentén, a jobb úthálózat jobb kapcsolati érintkezést jelent, a természeti akadályok helyenként itt is kirajzolódnak.

4.3 Társadalomtudományi vizsgálat eredményei

Interjúk kidolgozása

Az interjúk készítés során a következő kérdésekre szerettem volna választ kapni:

- Él-e a lakosságban a mezőiségi öntudat?
- Ismerik-e a Mezőség határait? Miben más a Mezőség a környező régiókban?
- Milyen hátrányai és előnyei vannak a régiónak a lakosok szerint?
- Miben látják a Mezőség jövőjét, miben változtatnának?

Interjúk elemzése:

Kutatásom során fontosnak tartottam mérni, vagy legalább következtetni arra, hogy a lakosok mennyire ismerik a Mezőség határait, a Mezőség fogalmát. Az interjúk során igen elszomorító választ kaptam. A legtöbben nem is ismerik a Mezőség fogalmát, vagy ha igen, akkor nincsenek tisztában ennek kiterjesztésére.

“Nem tudják, hogy mi a Mezőség, ha megkérdeznénk a lakosság 10%-át, biztos egy sem tudná megmondani.” (Kovács Ilona, 48 éves)

“Az idősek annyit tudnak, hogy Harcó, Panit, Madaras, mind a három Csúfszoros” (Kovács Ilona, 48 éves)

„Szerintem 80%-a tudja, mi a Mezőség, attól függően, hogy milyen generációt kérdezünk. Mi vagyunk a Mezőség kapuja... A Mezőség az Mezőbándtól-Nagysármásig, Pusztakamarásig, s lent Ludasig tart.” (Bartha Mária, 57 éves)

“... az itteniek inkább a hegyvidékhez sorolják Ajtont” (Beáta, 34 éves)

„...Vásárhelytől errefele, elment a Kolozsvári innenső részre, lentről Ludasig... gyerekként így értelmetlünk. Sármástól Besztercéig nem volt beleszámítva, Cegetelke még ide tartozott. Így terjedt a szájhagyomány. ...70-80 km átmérőjű” (János, 51 éves)

“A Mezőség Bergenytől, Sármásig tar.” (Levente, 65 éves)

Két ellentmondó választ is kaptam, Mezőmadaras polgármesterasszonya szerint a lakosok kis százaléka van tisztában azzal, hogy a Mezőség területén laknak ezzel szemben Bartha Mária igazgatónő szerint ez korosztályként változik. A mezőiségi öntudat, tehát valamilyen szinten bizonyosan jelen van, a gondot csak a terület határainak nem ismerése jellemzi. Az interjúzottam közül, csupán Szilágyi János tolta ki a Mezőség határvonalát Kolozsvárig,

azonban elmondása szerint a régiók Beszterce-Naszód területének déli részét nem tartották magukénak. Érdekesség, hogy a mezősgiek életében még ha terület öntudata nem is él, a környező régiók elnevezését ismerik.

„Annyit tudtak az idősek, hogy a Nyárádmentén piacosok voltak, tudták, hogy a Nyárád menti kofák megveszik a portékájukat.” (Kovács Ilona, 48 éves)

Ha a környező régiók és a Mezőség különbségét vizsgáljuk, a következő válaszokat kaphatjuk.

„Mások vagyunk, mert nem élünk tömb magyarságban, mint például a Nyárádmentén, másképp látjuk a világot, a szomszédokhoz másképp állunk hozzá. Jobban tudunk románul, mint a Vásárhelyiek, s sajnos ebben az országban ezen a nyelven lehet érvényesülni. Már csak ha a felsőoktatást vesszük, kevesen tudnak az anyanyelvükön tanulni, s sokként érik meg ha a líceum után románul kell tanuljanak.” (János, 51 éves)

Az elmondottak alapján megerősítést kap a Mezőség öntudat gyengesége, a régió meghatározásának hiánya. Talán az egyik oka a Mezőség hovatartozásának nem elismerése a fogalom pejoratív jelleme miatt alakult ki. A Mezőség mindig egy elhanyagolt terület volt, útjai a történelmi időkben rosszak voltak, emiatt nehéz volt a falusiak számára a termékük eladása.

“Hátránya, Madarasnak, hogy nem volt piaca, ingázni nem tudtak, busz nem volt, a városok messze vannak. A hatvanak éveiben ... éjszaka háromkor keltek fel, hogy a portékájukat ... tojáshoz, dióhoz, töltött kacsát tudják értékesíteni. Ez volt a megélhetésük.” (Kovács Ilona, 48 éves)

“A Mezőség igazi parasztréteg volt.” (Kovács Ilona, 48 éves)

A Mezőség mindig is termőföldjeiről, állattenyésztéséről volt híres.

“Gazdasági előnye az állattartás, a földek, híres volt, mert több földbirtokos volt. Madarason ... minden családnak megvolt a maga földrésze. Amikor kiházasodtak mindenki kapott 3-3 hold földet, ha szegény volt 1 holdat.” (Kovács Ilona, 48 éves)

„A Mezőségről nekem a mezőgazdálkodás jut eszembe, emiatt nehéz a tanügyhöz kapcsolni.” (Bartha Mária, 57 éves)

“Nem volt akkora lehetőség, eladtuk karácsonykor a disznót, tartottunk állatot és gabonát.” (Kovács Ilona, 48 éves)

A pejoratív értelem ma is megmaradt, a fejlődések ellenére is.

“Sármás a Semmi közepe.” (Róbert, 28 éves)

Negatívumai közül sokan megemlézték a nagyvárosok távolságát, különböző funkciók hiányát.

“Az egyik barátom két órát utazik minden nap Kolozsvárra a munka miatt.” (Róbert, 28 éves)

“Aki magyarul akart tanulni liceumban, az be kellett menjen a Vásárhelyre, ha nem engedhette meg magának akkor annak maradt a Kallós Zoltán pályázat, az ingyenes taníttatás Szamosújváron, vagy a napi 4 óra ingázás, aki jobb liceumban akart tanulni.” (Róbert, 28 éves)

“Az ingázás hátránya megmaradt, naponta csak néhány busz jár Madarason, az nagyon kevés. A megoldást az autók jelentik. Minden befektető, családi vállalkozó behozza a munkásait. Munkahiány van jelenleg, nem lehet napszámot találni. A stressz, a rohanás, a luxus keresése kikészíti a fiatalságot. Kevés, aki foglalkozik mezőgazdasággal és munkahelye is van.” (Kovács Ilona, 48 éves)

“Nemrég találkoztam az egyik ismerőssel, Méhesről utazott ide, mert itt vannak nagyobb üzletek is.” (Róbert, 28 éves)

“A következő háziorvos Mócson van, a környező falvakból mindenki ide jár.” (Róbert, 28 éves)

Észrevehető, hogy Nagysármás ma is igen fontos szerepet tölt be a Mezőség ellátottságában. Nagy különbségek alakultak ki a különböző falvak között.

“Aki közelebb volt a városhoz, jobban fejlődött.” (Kovács Ilona, 48 éves)

„Mivel Marosvásárhely közel van, emiatt nem okoz bajt a tanároknak a bejutása Bándra.” (Bartha Mária, 57 éves)

Másik hátrányát a fiatalok elvándorlása jelenti, a szűkös lehetőségek miatt sokan a városba költöznek, s csak hétvégén látogatják meg szülőfalujukat.

“Már liceumos korom óta, nem laktam otthon, ... de ahogy tettem mindig hazamentem hétvégénkéntfalura.” (Beáta, 34 éves)

“Hogy miért nem maradtam Sármáson? A lehetőségek miatt, a lehetőségek hiánya miatt. Nincs itt semmi, s nem is lesz...Már tíz éve nem lakom Sármáson, hétvégén haza szoktam haza menni anyám és a barátok miatt, s ez így is lesz, de nem akarok ide visszaköltözni.... Aki kezdeni akart valamit az életével az beköltözött Kolozsvárra vagy Vásárhelyre.”(Róbert, 28 éves)

“A mezőgazdaság nagyon nehéz, nem ítélem el a fiatalokat, ha a városban keresnek munkát.... A háború (2022-2023 Ukrajna-Oroszország) lehúzta a mezőgazdaságot.” (Kovács Ilona, 48 éves)

“Kolozsváron, Vásárhelyen nagy a fizetésed, jobb a megélhetés. Lassan eltűnik a háztáj, nincs ideje az embernek semmire, a kerthez oda kell állni.” (Kovács Ilona, 48 éves)

A másik problémát a kulturális különbségek, az ezek miatt kialakuló elkülönülés okozza. Az lakosok nem fognak össze, nem informálódnak, nem segítenének egymásnak.

“A Mezőség.... Soha nem kapta meg azt, amire igénye volt. ... Például a Székelységen kopárok a helyek, a legelők, de mennyire gazdagok, ... megkaptak mindent, ... Nagyobb ott az összefogás, az emberesek segítik egymást. Ott mernek vállalkozni, a múltkor voltam egy gyűlésen, egy felújított csűrben tartották, nálunk is lehetne ilyen, de itt az emberek nem mernek.” (Kovács Ilona, 48 éves)

“A legnagyobb probléma a kulturális különbség.” (Levente, 65 éves)

„Hátránya, ami főleg Mezőbándra igaz, az etnikai összetétel, a kulturális különbségek.” (Bartha Mária, 57 éves)

“A Mezőségnek nincsen képviselője, mi nem is tudjuk a pályázati lehetőségeket... Buták vagyunk, azt mondom, nem vagyunk informálva. Nincsen szövetkezetünk... nem tudom mi lesz anélkül. De itt nehezen megy a közös munka, ahogy mondani szokták: Közös lónak tőrös a háta.” (Kovács Ilona, 48 éves)

„Hátránya a nagyvárosok távolsága, mert az adminisztrációs teendőkért be kell menni a városba. Ha nem függenénk a nagyvárosoktól, akkor nem lenne baj.” (Szilágyi János, 51 éves)

A gyengeségei mellett, pozitív eseményeknek is tanúi lehetünk.

„Előnyök a termőföldek, a mezőgazdasági területek.” (Bartha Mária, 57 éves)

“Ami Madarason fejlődést okozott, az a Levendula (levendulafesztivál), négy éve szervezzük már. 7 ha levenduláson, 1 kerek hónapig... rengeteg látogató van. Sokan Bukarestből jönnek, főleg idősek. Most az a gond, hogy Sályiban is megnyílt egy. A levendula tulajdonosa mindig megkéri a helyieket, hogy állítsanak sátrat, s aztán akinek milye van, abroszokat, italokat, kiirtóskalácsot árulnak. A farmer beállt a „bióba” is, de nem kap napszámosokat, a 65 évesek mennek kapálni.” (Kovács Ilona, 48 éves)

„Pozitívum a megélhetőség szempontjából, hogy ha megnézzük Nagysármás a 'világ közepe', 60 km távolságra vannak a nagyvárosok, Kolozsvár, Marosvásárhely, Beszterce. ...” (János, 51 éves)

“Előnye, hogy még vannak hagyományok, bár nem tartják úgy az emberek, ahogyan régebb, már senki sem énekel a mezőkön.” (Levente, 65 éves)

“A pályázat nélkül, valószínűleg nem lehetne saját házunk... Új értékekkel találkoztunk, jó itt a közösség, ami mindenképpen a település mellett szól. Fontos volt emellett a Kolozsvárhoz való közelsége is, a kislányom iskoláztatása és az én foglalkozásom miatt is.” (Beáta, 34 éves)

Az Ajtonba költöző Beáta beszámolt arról is, hogy mennyire eltérő, s kellemesebb számára a falusi életmód, a kertesház, mint a városi apartman.

Bartha Mária igazgatónővel beszélgettünk arról is, hogyan jelenik meg a régió elhelyezkedése miatti előnyök, hátrányok, illetve a mezőiségi öntudat nevelése az iskolában. Megemlítette, hogy hátrányok nem jelennek meg, azonban nem fektetnek nagy hangsúlyt a gyerekek tanításában, a mezőiségi öntudat felébresztésére.

„Az iskolában elmondjuk, hogy mi vagyunk a Mezőség kapuja, eljárunk egy-egy Mezőség táncot, de nem jelenik meg mezőiségi öntudat fejlesztése.” (Bartha Mária, 57 éves)

A Mezőség jövőjét tekintve pozitív és negatív visszacsatolást is kaptam. Azonban mindegyik interjú során elhangzott az a szó, hogy “Változás”. A Mezőségnek változni kell, fejlődnie kell, hogy lépést tartson az emberek igényeivel, lehetőséget nyújtson számukra, eltörölje pejoratív értelmét. Szó került arra, hogy a mezőgazdászok száma csökkenni fog, a fiatalok nem választják ezt az életutat, a kényelem, a komfort elsőbbséget élvez.

„Nagysármás és a Mezőség esetében is vissza kellene térni a gyökerekhez, nem a nagy áruházakat, multicégeket, nagygazdaságokat kell támogatni, hanem a családit, a kiskgazdaságot. Biztosítani kellene a minőségi tápanyagot, a biogazdálkodást, bioállattenyésztést, egészséges táplálékot mindenkinek.” (János, 51 éves)

„Fejleszteni kellene a munkalehetőséget, a Mezőség adottságai alapján egy tejüzemet, húsfeldolgozót kellene kialakítani.” (Bartha Mária, 57 éves)

“A Mezőségnek úgy látom a jövőjét, hogy csak pár gazda marad, a kicsik eltűnnek, a nagyok felvásárolják... Hiába hirdetik a pályázatokat, ha nincsen önrész, a 35%-ék. A földeket mindenki kiadja, eladja. Haragszom ilyenkor a fiatalokra, mindig mondom nekik, hogy: Az a vagyond, az a valutád.” (Kovács Ilona, 48 éves)

Reményt kelthet, hogy sokan visszaköltöznek szülőfalujukba, vagy a peremen lévő falvakba, mivel a kiépült úthálózat miatt, könnyű az ingázás. Pozitívuma közé sorolható, hogy kiemelkedő a hagyományőrzés, kulturális események, közel minden falunak van néptáncsoportja, kórusa, gyakoriak a bálók, az ünnepségek.

“Előnye, hogy még vannak hagyományok, bár nem tartják úgy az emberek, ahogyan régebb, már senki sem énekel a mezőkön.” (Levente, 65 éves)

Ahogy Szász Levente mérnök is fogalmazott, a hagyomány átélése immáron megváltozott, míg régebb természetes volt a mezőkön való éneklés, addigra most már fókuszálni kell ezen értékek megóvására.

4.4 SWOT analízis

Erősségek:

- Változatos domborzat
- Gazdag kultúra
- Magas biodiverzitás, rezervátumok
- Hagyományőrzés, kulturális értékek
- Fejlődőinfrastruktúra
- Periférián lévő városok jelenléte
- Turisztikai pontok
- Halastavak nyújtotta lehetőségek
- Magas a kistermesztők aránya
- Kedvező mezőgazdasági feltételek, jó termőföldek
- Fejlődni-akarás
- Földgáz és egyéb természeti kincsek

Gyengeségek:

- Nagy kiterjedés, emiatt nehezen igazgatható térség
- Három megye igazgatási köréhez tartozik
- Etnikumú és kulturális különbségek
- Nagyvárosok távolsága
- Folyók hiánya
- Agyagos talaj, erodált domboldalak
- Erdők hiánya és illegális erdőkivágások
- Szegényes egészségügyi lehetőségek
- Kulturálisközpontok hiánya
- Szövetkezetek hiánya
- Gettónegyedek megjelenése, a szegényebb társadalmi rétegek körében
- Fiatalok elvándorlása, falvak kiöregedésének veszélye
- Munkalehetőség hiánya
- Magas ingázási ráta
- Magas az iskolázatlan réteg száma
- Szegényes turizmus
- Szennyezett környezet (illegális szemétdombok az erdők szélén és patakokban)
- Elhanyagolt gyümölcsösök, szőlősök, állatfarmok, úgynevezett halneveldek, amelyek a kollektívizmus óta maradtak meg
- Tájsebek, szervezetlen kinövekedések miatt, torz alakú településszerkezetek, diszharmonikus utcaképek

Lehetőségek:

- Turisztikai pontok kialakítása
- Gyárak, vállalatok megjelenítése, amely új munkalehetőséget teremtenének
- Támogatások (pl. Ajton a fiatal családok esetében)
- Alapítványok létrehozása
- Szövetkezetek megszületése
- Egészségügyi centrumok megjelenése
- Szórakozó-centrum, kalandpark létesítése a településen, egy idegen befektetőtől, amely turisztikai látványossággá alakítaná a települést
- Szabályzati rendszer megírására való törvény bejövetele

Veszélyek:

- További falvak kiöregedése, fiatalok elvándorlása
- Természeti katasztrófák
- Háborúk
- A gazdasági válság kialakulása (amely a kis vállalatok megszűnését okozná)
- Nagyvállalat megjelenése, ami elvenné az ügyfeleket a helyi kis vállalatoktól
- Tájromboló elemek létesítése, amely rontaná a faluképet
- Kulturális különbségek miatt kialakuló viszályharcok

A SWOT analízis összeállítása során figyelembe vettem az interjúzott alanyaim véleményét is. Igyekeztem arra, hogy a Mezőség tulajdonságait több szemszögből lehessen megismerni. Ennek érdekében az interjúk készítése során megkérdeztem a társadalmi kutatás szereplőit, hogy milyen előnyöket és hátrányokat társítanak a régióhoz, illetve, hogy miben látják a terület jövőjét. A SWOT analízisem rávilágít azon fejlesztésre szoruló elemekre, amelyek jelenleg a hátrányok köré sorolhatók, azonban kis odafigyeléssel nagyban segítenék a terület előrelépését.

5 Következtetések és javaslatok

Kutatásom során nem találtam olyan művet, javaslatot, amely a Mezőség teljes területét érintene, pedig a térség már csak mérete miatt is megérdemli a törődést. Dolgozatom elkészítése közben igyekeztem csoportostani a régió településeit, annak érdekében, hogy megfogalmazhassam javaslataimat. Munkám során kifejtettem, hogy a települések, típusuktól függően milyen fejlesztéseket igényelnek, milyen kapcsolatban állnak a nagyvárosokkal, illetve kiemelttem, Nagysármás fontosságát a Mezőség fejlesztésében.

Javaslatom az 1 településtípus esetében a mezőszégi hovatartozás erősítésére alapul. Fontosnak tartom, hogy a periférián lévő falvak tisztában legyenek a régió küszködéseivel, s emiatt segíthessenek ezeken. Jó lenne, ha ahogyan Kovács Ilona Madaras polgármestere is említette, ezen fejlettebb falvak lakosai, a környező turisztikai pontokat is meglátogassák, ezzel támogatva a hátrányban lévő mezőszégi falvakat. A másik fejlesztésre váró pont, az utcaképek, központok szépítése. A perifériás falvak a Mezőség fogadóterei, emiatt fontosnak tartom az egységes utcakép, kialakított közösségi terek létrehozását.

A 2 településtípus esetében is fontosnak tartom a mezőszégi öntudat kialakítását, az erre kiépülő turizmus kialakítását. A mezőszégi hovatartozás a turisztikai falvak esetében már csak amiatt is fontos, mert így kialakítható, egy helyi termék, szlogen is, amely öntudattal látja el a települést.

A 3 településtípus esetében fejlesztésre vár az infrastruktúra, az úthálózat, a víz- és szennyvízhálózat. Különböző funkciók fejlesztése, annak érdekében, hogy lecsökkentsük az ingázás arányát. Fontos lenne emiatt a munkalehetőségek bővítése, illetve a természeti adottságok kihasználása akár turisztikai pontként.

Nagysármás (Mezőség centruma) esetében fontos fejleszteni a kulturális, egészségügyi, foglalkoztatottsági, iskolázottsági témaköröket is. Megerősíteni az elhelyezkedése miatti funkcióját, mint a „Mezőség szíve”, ezt különböző eseményeket, rendezvények megszervezésével érhetjük el.

Régió szintű fejlesztési javaslatok során fontosnak tartom a kommunikációs kapcsolatok kialakítását a három megyében lévő falvak között. A mezőszégi öntudat bővítésének, támogatásának érdekében ajánlanám a testvértelepülési kapcsolatok kialakítását, a különböző megye falvai között. Hasonló gondolatra épül a néptáncsoport-táborok szervezése is, az évenként megrendezésre kerülő esemény nem csak összegyűjtené a kultúra őrzőit, de megismerhetnék a táncosok a területen lévő más tánc típusokat is. A területen lévő falvak,

személyek összekovácsolása mellett, a terület szóvivőit is ki kellene választani, szövetkezeteket, gazdaköröket kell kialakítani, amely a három megye kommunikálását könnyítené meg.

Következtetésképp elmondanám, hogy a térséget komplexitása miatt nem érdemes egyként kezelni a fejlesztések során, azonban ki kell alaktani a mezőiségi öntudatot a további pozitív változás érdekében. Munkám során igyekeztem bemutatni a teljes területet, illetve megfogalmazni azon tulajdonságokat, amelyek meghatározzák a régiót.

6 Összefoglalás

A Mezőség egy nagy kiterjedésű területen húzódó, nagy számú települést érintő régió, amely a történelmi időkben is elmaradott volt, a környező régiókhoz viszonyítva. Kutatásom során igyekeztem beazonosítani azon tulajdonságait, amelyek segítenék a terület fejlődését és amelyeket bővíteni kellene. Célom a terület megismerése, megismertetése, fejlesztésének és lehetőségeinek beazonosítása volt.

Kutatásom során több szempontból is elemeztem a Mezőséget, megfigyeltem földrajzi, történelmi, domborzati tulajdonságait egy komplex kép kialakítása érdekében. Személyes terepi szemle és interjúk által igyekeztem több szemszögből megismerni e területet. A települések fejlesztésének megkönnyítése gyanánt három településtípust azonosítottam be. A nagyvárosok lehetőségeit könnyen igénybe vevő, a turizmussal vagy más gazdaságilag fejlesztő tulajdonságokkal rendelkező, illetve a nagyvárosoktól távoli falvak típusait különítettem el, a Mezőség egyetlen városát Nagysármást a második típusba soroltam.

Elemzéseim során felsoroltam a terület előnyeit és hátrányait, majd a kapott adatok során megfogalmaztam javaslataimat. A terület nagysága és komplexitása miatt fejlesztési ajánlataimat a három településtípusra, illetve Nagysármásra külön fogalmaztam meg, illetve megjegyeztem azon lehetőségeket, amelyek a teljes térségre használhatók.

Összegezve a Mezőség egy elhanyagolt, de fejlesztést igénylő terület, amelynek egyik legnagyobb gyengesége a nagyvárosok és a mezőszégi öntudat hiánya. Fejlődésének egyik akadálya, hogy három megye területén húzódik keresztül, emiatt fontos lenne egy kapcsolat, kommunikációs lehetőség létrehozása, amely Maros, Kolozs és Beszterce-Naszód megyét összefogná a terület fejlesztése érdekében. Nagysármás is fontos a terület előrelépésében, célszerű a lakosok marasztalása az ingázás lecsökkentése, amelyre megoldást nyújthat a kisváros funkcióbővítése. Tehát a térség fejlesztésének lehetőségei több téren érhetők el.

7 Irodalomjegyzék

Alin Zaharie (2016, jan. 10): *Proiecte de dezvoltare prin viață la Zau de Câmpie*, Zi de Zi folyóirat, Marosvásárhely

Antal Erika (2017, nov 21): *Sikeres a Maros-mezősegi gazdaságfejlesztési program*, Maszol, Marosvásárhely

Berekméri Mária Erzsébet (2009): *Városodás – városiasítás a Mezőségen* cikke, Művelődés közművelődési folyóirat LXII. évfolyam- Kolozsvár

Hunkár Márta (2013, ápr 30): *A kutatás módszertana, gyakorlati jegyzet*, Debreceni Egyetem, AGTC, Debrecen

Keszeg Vilmos (2009): *A Mezőség felfedezése 1. Rész* cikke, Művelődés közművelődési folyóirat LXII. évfolyam- Kolozsvár

Keszeg Vilmos (2010): *Az Erdélyi Mezőség romániai magyar tájegység*, ADATBANK erdélyi magyar elektronikus könyvtár

Keszeg Vilmos és Szabó Zsolt (2010): *Mezőség, történelem, örökség, társadalom* -Művelődés kiadó, Kolozsvár ppt. 147 – 154

Koch Antal (1890): *Jelentés az erdélyi múzeum-egylet megbízásában a múlt nyáron tett földtani kirándulásaimnak eredményéről*, Kolozsvár 1890, okt. 31, 325-334

Lőwey Lilla (2018): *Erdély-Mezőség- A Holt-tenger tükrében 1-4* cikkei, Erdély honismereti, irodalmi fotóalbum, PéterPál Könyvkiadó- Veszprém

Mezey Sarolta (2019, aug. 19): *Jobb életkörülményekért dolgoznak*, Népújság, Marosvásárhely

Mezey Sarolta (2020, júl. 20): *Összefogással épül a gyülekezet*, Népújság, Marosvásárhely

Nagy-Tóth Ferenc (2007): *Az Erdélyi Mezőség növénytani kutatásainak Kárpát-medencei jelentősége* cikke- Művelődés közművelődési folyóirat LX. évfolyam- Kolozsvár

Petelei István (1884): *Mezősegi út, Úti jegyzetek*, az idézetet a Elő Erdély Egyesület (2010) VI Erdélytúra- Mezőség kézikönyvében találtam

Sas Péter (2009): *A mezősegi tórendszer, mint az egykori határvédelmi rendszer, a gyeptő része* cikke, Művelődés közművelődési folyóirat LXII. évfolyam- Kolozsvár

Varga Sándor (2002): *Változások egy mezősi falu XX. Századi tánc kultúrájában*- doktori disszertáció ppt. 21- De Gerando (1845),

Zi de zi folyóirat (2022 márc. 27) cikke, *Proiect pentru infrastructura rutieră din Band*, Marosvásárhely

A magyar nyelv értelmező szótára: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/>, „A letöltés ideje 2023.03.14”

Arcanum Digitális Tudománytár (2022): Erdélyi Mezőség, Kósa László–Filep Antal cikke: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon->, „A letöltés ideje 2023.01.15”

Balázs Lajos lelkipásztor, Nagysármás: <http://refmarosmezo.ro/index.php/gyulekezetek/nagysarmas/>, „A letöltés ideje 2022.09.05”

Erdélystat statisztikák, Mezőbánd: <http://statisztikak.erdelystat.ro/adatlapok/mezoband/1893>, „A letöltés ideje 2022.09.05”

Erdélystat statisztikák, Nagysármás: <http://statisztikak.erdelystat.ro/adatlapok/nagysarmas/1880>, „A letöltés ideje 2022.09.05”

GAL (2014): Zona de Câmpie- <https://zonadecampie.ro/gal-zona-de-campie/leader/>, „A letöltés ideje 2022.10.20”

Hazajáró, Mezőség, Mezőbánd: <https://hazajaroegylet.hu/uticelok/mezoband/>, „A letöltés ideje 2022.09.05”

Kovács Éva (2006): *Interjúk Módszerek és Technikák*, Szabadbölcset, <http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszett/mmi.elte.hu>, „A letöltés ideje 2023.04.24”

Kovács, K. G., Egyed, E., Ilyés, S. Z., Kerekes, G., Kovács, A., Szász, A. Z., ... & Veress, K. (2006. 10. 21). Mezőség-konferencia. <https://eda.eme.ro/>, „A letöltés ideje 2023 március 29”

Maros Megyei Tanács, A Megye bemutatása: <http://www.cjmures.ro/Hu/sarmasu.htm>, „A letöltés ideje 2022 november 21”

Mezőségi fejlesztési csoport (2021): <https://lutsarcampie.ro/strategie/>, „A letöltés ideje 2022 november 21”

Uzdiszentpéteri hivatal weboldala (2021): Strategia de dezvoltare a comunei Sânpetru de Câmpie 2021-2027 : <https://e-comune.ro/primaria-sanpetru-de-campie-ms>„A letöltés ideje 2022 november 22”

8 Mellékletek

A dolgozatban található ábrák jegyzéke:

1. ábra: A Mezőség behatárolása országos és megyei szinten
2. ábra: A Mezőség víz- és erdőfelületének megjelenítése
3. ábra: Báldi tavak 2023, saját fotó
4. ábra: Kendeffytanyai tó 2023, saját fotó
5. és 6. ábra: Nagysármás 2023 tavasza, időszakos vízfelületek, saját fotó
7. és 8. ábra: Nagysármás mellett, Lárgai földcsuszamlások, 2022 ősze, saját fotó
9. ábra: Mezőségi infrastruktúra
10. ábra: Száltelek képsíkjai, 2022 nyarán
11. ábra: Nagysármás beazonosítása
12. ábra: Első katonai térkép, 1769-1773, mapire.eu, “A letöltés ideje 2022.09.06”
13. ábra: Harmadik katonai térkép, 19 sz., mapire.eu, “A letöltés ideje 2022.09.06”
14. ábra: 2023, műholdas térkép, google.com/maps, “A letöltés ideje 2023.02.10”
15. ábra: Nagysármás, 2023, saját fotó
16. ábra: Elemzett települések beazonosítása
17. ábra: Településtípusok adatainak összegzése, statisztikak.erdelystat.ro, “A letöltés ideje 2023.02.23”
18. ábra: Településtípusok elemzésének szempontjai, statisztikak.erdelystat.ro, “A letöltés ideje 2023.02.23”
19. ábra: 1 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023
20. ábra: 2 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

21. ábra:3 településtípus adatai, statisztikak.erdelystat.ro, 2023

22. ábra: a Mezőség peremén lévő városok és Nagysármás vonzáskörzete

23. ábra: Nagyvárosok és Nagysármás vonzáskörzetének vizsgálata

A dolgozatban található táblázatok jegyzéke:

1. táblázat: A mezőszégi települések lakossága a 2011-es népszámlálási adatok szerint, statisztikak.erdelystat.ro, “A letöltés ideje 2023.02.23”

2. táblázat: Összlakosság a 2011-es népszámlálási adatok szerint, statisztikak.erdelystat.ro, “A letöltés ideje 2023.02.23”

3. táblázat: A mezőszégi interjúzottak adatai

8.1 Függelékek:

Ahol: 0- nem létezik, 1 rossz állapotú, 2 elégséges, 3 közepes, 4 jó ,5 nagyon jó

Település neve:						
Megye:						
Kategória:						
Értékelés	0	1	2	3	4	5
Első benyomás						
Főtér állapota						
Iskolák jelenléte						
Szórakozási lehetőség						
Temető és templomok						
Általános utcakép						
Közlekedés, úthálózat						
Megjegyzés, észrevételek						

1 függelék: Települések elemzése

8.2 Köszönetnyilvánítás

Meg szeretném köszönni mindazoknak, akik az elmúlt két évben segítették munkámat.

Első sorban köszönöm a témavezető tanáromnak, Dr. Rákóczi Attilának, aki irányítgattat lépéseim. Akihez bármikor fordulhattam egy jó tanácsért, s a végsőkig segített abban, hogy létrejöhessen e dolgozat.

Meg szeretném köszönni azoknak, akik az interjúk által segítették kutatásom, akik által egy más szemszögből ismerhettem meg e tájat. Nélkülük nem sikerült volna egy komplex képet kapnom a Mezőség területéről.

Köszönöm szüleimnek, s férjemnek, akik végig támogattak. Édesanyámnak, aki megmutatta e táj flóráját, szépségeit, édesapámnak, aki megismertette velem e terület domborzatának gyönyörűségét. S legvégül férjemnek, aki mellett beutazhattam e területet.

Köszönöm mindenkinek a segítséget és támogatást.

8.3 Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szilágyi Hanna
A Hallgató Neptun kódja: AYRJ2B
A dolgozat címe: Az Erdélyi Mezőség fejlesztési terve és lehetősége
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Vidékfejlesztési agrármérnök szak, Csíkszeredai kar

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. 04. 26.

Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Szilágyi Hanna AYRJ2B konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfólió¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2023.04.26

Dr. Rákóczi Attila
Belső konzulens